

TER ADVISERING

Aan de Minister

Aan de Staatssecretaris

5.1.2.e

Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie
Directie Innovatie en Kennis

5.1.2.e

T 06

5.1.2.e

5.1.2.e

@minezk.nl

nota

EZK positiebepaling Just Transition Fund (JTF)

Datum

31 januari 2020

Kenmerk

DGBI-I&K / 20031787

Bhn: 20031787

Kopie aan

5.1.2.e

Parafenroute

5.1.2.e

5.1.2.e

Aanleiding

- De Europese Commissie publiceerde op 14/1 het voorstel voor het Just Transition Fund (JTF) waarbij NL, ondanks inzet op beperkte reikwijdte, een enveloppe van 220 miljoen toebedeeld krijgt.
- Deze nota wordt gelijktijdig aan u beide gestuurd in het licht van uw gedeelde verantwoordelijkheden op dit dossier: de Staatssecretaris EZK in haar rol als systeemverantwoordelijk voor de ESI fondsen en de Minister EZK voor wat betreft zijn verantwoordelijkheden voor het klimaatbeleid.

Bijlage(n)

5

Buiten reikwijdte

Buiten reikwijdte

- Buiten reikwijdte

Ontvangen BBR

haha - 20!

Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie
Directie Innovatie en Kennis

Kenmerk
DGBI-B&K / 20027668

landenrapport met aanbevelingen voor structurele hervormingen in NL, met dit jaar een aanbeveling over de besteding van het JTF in NL. In een eerste ambtelijk verkregen concept ligt de focus daarbij zeer sterk op de sociaaleconomische transitie van de provincie Groningen (zie bijlage 2 voor concept-aanbeveling). Alle lidstaten hebben een week (uiterlijk 03/02/2020) de tijd gekregen om feitelijke suggesties te doen.

- Ten slotte heeft D66 op 27/1, naar aanleiding van een NOS bericht dat NL geen aanspraak wil maken op het JTF, Kamervragen gesteld over de NL inzet op het JTF (zie bijlage 3). De planning is om de beantwoording van deze vragen gelijktijdig met het BNC fiche over het JTM naar de Kamer te sturen.
- Bovenstaande vraagt om een EZK positie op de reikwijdte van het JTF.

(B)

Buiten reikwijdte

Buiten reikwijdte

Commissie-aanbeveling JTF besteding Groningen

- Bij het landenrapport dat de Commissie jaarlijks opstelt over de Nederlandse economie in het kader van het Europees Semester zit dit jaar een annex die een aanbeveling bevat over waar de investeringen vanuit het voorgestelde JTF in Nederland op gericht zouden moeten zijn. Het gaat daarbij in op zowel de inhoudelijke als regionale focus (zie bijlage 2).
- Deze concept aanbeveling van de Commissie (in Annex D van het landenrapport) is niet bindend en dient als startpunt van de dialoog tussen lidstaat en de Commissie. Het heeft wel status aangezien de Commissie het NL plan met voorgenomen investeringen moet goedkeuren. Bovendien wordt het landenrapport openbaar en zal Eurocommissaris Gentiloni dit aan de Kamer komen presenteren. Het landenrapport en de annex komen op 26 februari uit en is deze week reeds voor een feitelijke check ambtelijk naar ons toegestuurd. Wij hebben een week voor feitelijke correcties.
- De aanbeveling lijkt te suggereren dat de middelen met name gefocust dienen te worden op de provincie Groningen. De Commissie adviseert om via het JTF te investeren in de innovatieve kracht van deze regio, technieken voor duurzame energieopwekking en broeikasgasreductie, en in de omscholing van personeel. Het type investeringen sluit goed aan bij het nationale programma Groningen (NPG), waarvan 45% bedoeld is voor investeringen in de economische structuur en energietransitie, waarbij deze ook zo veel mogelijk

impact moeten hebben op de andere provincies (waterstof). Het aantal banen (20.000) dat zou verdwijnen volgens de Commissie, staat wel ter discussie¹.

- De eenzijdige geografische focus op Groningen heeft echter een aantal nadelen:
 - Het komt niet helemaal overeen met de voorgestelde criteria voor allocatie van JTF-middelen. De JTF-allocatie gebeurt op basis van objectieve criteria, waarbij de uitstoot van broeikasgassen op regionaal niveau afgezet tegen de omvang van de uitstotende sectoren in de regionale economie en de werkgelegenheid in de koolstofintensieve en zware industrie de belangrijkste criteria zijn. Hoewel de Commissie vooralsnog geen inzicht geeft in de verdeling over de Nederlandse regio's, lijkt het er niet op dat Groningen eruit springt t.o.v. regio's als Rotterdam, Zuid-Limburg, Zeeland of IJmuiden (Tata Steel). Gasproductie is voor de Commissie geen verdelingscriterium. Hiermee staat de focus op Groningen op gespannen voet met de voorgestelde allocatiecriteria.
 - Het frustreert mogelijk een zorgvuldig proces omtrent de regionale verdeling van middelen. Andere regio's zullen EZK nadrukkelijk verzoeken om tegen deze aanbeveling in te gaan, terwijl het verwachtingen creëert in Groningen. Zij hebben een grote rol in het EU cohesiebeleid waar het JTF onder valt. De regio is op de hoogte en de G4 hebben hun onvrede al kenbaar gemaakt. JTF investeringen dienen gematched te worden met Cohesiemiddelen (EFRO en ESF) met een max van 20% van de totale landenveloppe. Als dat gehele bedrag naar Groningen gaat, betekent dat dat de andere provincies minder EFRO en ESF+ middelen ontvangen.
 - Ook vanwege de relatief grote voorgestelde JTF-enveloppe van 220 mln. euro t.o.v. een initieel voorgestelde enveloppe voor EFRO en ESF+ van iets meer dan een miljard voor NL², is meer ruimte voor investeringen in andere provincies wellicht wenselijk (denk bijvoorbeeld aan Limburg, Zeeland, Noord en Zuid Holland).
- Om ons op dit moment niet te hoeven binden aan een keuze 'voor' of 'tegen' de focus die de Europese Commissie kiest voor de allocatie van de middelen richting Groningen, adviseren wij een procedureel antwoord richting de Europese Commissie te geven.

maar dat
is het
probleem
van de GZ

ja --

maar dan liggen
de TK-vragen
er binnen een dag --!

¹ <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/199819/RTV-Noord-checkt-Verliest-Groningen-20-000-banen-als-de-gaskraan-dicht-is>

² 489 mln euro voor ESF+ en 597 mln voor EFRO (2018 prijzen)

Annex D Investment Guidance on Just Transition Fund 2021-2027 for the Netherlands¹

Building on the Commission proposal, this Annex presents the preliminary Commission services' views on priority investment areas and framework conditions for effective delivery for the 2021-2027 Just Transition Fund investments in the Netherlands. These priority investment areas are derived from the broader analysis of territories facing serious socio-economic challenges deriving from the transition process towards a climate-neutral economy of the Union by 2050 in the Netherlands, assessed in the report. This Annex provides the basis for a dialogue between the Netherlands and the Commission services as well as the relevant guidance for the Member States in preparing their territorial just transition plans, which will form the basis for programming the Just Transition Fund. The Just Transition Fund investments complement those under Cohesion Policy funding for which guidance was given in Annex D of the 2019 Country Report for the Netherlands².

The main areas of emission-intensive industries in the Netherlands are Delfzijl/Eemshaven in the province of Groningen, the North-Sea channel area (Amsterdam/IJmond), Rotterdam and West-North-Brabant, Zeeuws-Vlaanderen and other zones in Zeeland, and South-Limburg. These areas face important challenges to reduce greenhouse gas emissions in view of the national 2030 and 2050 emission reduction targets, including the shift to energy from renewable sources. Synergies between sectors and companies in these clusters offer, however, good perspectives for innovation to reduce CO₂ emissions and for the development of alternative sustainable economic activities. Transition effects will affect the labour market, notably through employment shifts to upcoming sectors, inducing needs for re- and upskilling. The province of Groningen (comprising the regions East-Groningen, Delfzijl and surroundings and rest of Groningen) include a large carbon-intensive cluster and is likely to be most affected by the climate and energy transition due to the combined effects of the depletion of natural gas extraction and the emission reduction challenges in industry. The energy transition could lead to the loss of 20 000 jobs in the province. This comes on top of the overall social and economic transition challenges that already affect Groningen. For these reasons, the province could be considered as a target area for investments from the Just Transition Fund in the Netherlands. Based on this preliminary assessment, it appears warranted that the Just Transition Fund concentrates its intervention on these regions.

In Groningen, the smart specialisation strategy of the Northern Netherlands³ provides an important framework to set priorities for innovation in support of economic transformation.

In order to tackle the above transition challenges, investment needs have been identified to support innovation for reducing greenhouse gas emissions, the development of alternative economic sectors and related employment shifts. Key actions of the Just Transition Fund could target in particular:

- Investments in research and innovation activities and fostering the transfer of advanced technologies;
- Investments in the deployment of technology and infrastructures for affordable clean energy, in greenhouse gas emission reduction, energy efficiency and renewable energy;
- Upskilling and reskilling of workers.

Emission-intensive industrial sites, performing activities listed in Annex I to Directive 2003/87/EC, employ a substantial number of workers and their activity is at risk due to its their greenhouse gas emissions. Support to investments to reduce the emissions could be considered, provided that they achieve a substantial reduction of emissions (going substantially below the relevant benchmarks used

¹ This Annex is to be considered in conjunction with the EC proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the Just Transition Fund 2021-2027 (COM(2020)22) and the EC proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund Plus, the Cohesion Fund, and the European Maritime and Fisheries Fund and financial rules for those and for the Asylum and Migration Fund, the Internal Security Fund and the Border Management and Visa Instrument (COM(2020)23)

² SWD(2019) 1018

³ As defined in Article 2(3) of Regulation (EU) No 1303/2013 (CPR)

for free allocation under Directive 2003/87/EC) and on the condition that the investments are compatible with the European Green Deal.

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

2

TER ADVISERING

Aan de Minister

Aan de Staatssecretaris

Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie
Directie Innovatie en Kennis

Auteur

5.1.2.e

T 06 5.1.2.e

5.1.2.e @minezk.nl

Datum

3 februari 2020

Kenmerk

DGBI-I&K / 20034398

Bhm: 20038182

Kopie aan

5.1.2.e

Bijlage(n)

nota

Vervolg nota EZK positiebepaling Just Transition Fund
(JTF)

Parafenroute

5.1.2.e

5.1.2.e

Aanleiding

Op 31 januari bent u (minister en staatssecretaris) geïnformeerd over de EZK-positiebepaling over het nieuw op te richten Just Transition Fund (JTF). In deze nota wordt ingegaan op een aantal opmerkingen van uw kant en vindt u de reactie zoals verstuurd richting de Commissie over de aanbeveling van de Commissie over de Nederlandse bestedingen uit het JTF, in lijn met voorgelegde adviesnota. **Buiten reikwijdte**

Advies

- U kunt kennis nemen van de reactie richting de Commissie.
- **Buiten reikwijdte**

Kernpunten

- In de toelichting wordt ingegaan op uw opmerkingen bij de vorige nota en de conceptreactie aan de Commissie met betrekking tot haar aanbeveling voor Nederlandse bestedingen van het JTF.
- In de korte reactie (zie toelichting) geeft Nederland, conform het advies en de opmerking van de minister uit de nota, aan dat eerst de EU-onderhandelingen over de reikwijdte van het JTF (inclusief het budget) moeten worden

Ontvangen BBR

afgehandeld voordat er op basis van objectieve criteria kan worden gekeken naar de optimale besteding van JTF-middelen. Op deze manier reageren we niet inhoudelijk op de lijn die de Commissie kiest en laten we die voor rekening van de Commissie. Het geeft Nederland de ruimte om op een later moment, nadat de onderhandelingen over het JTF zijn afgerond, een eigenstandige positie in te nemen over de implementatie op basis van de definitieve criteria. Hiermee worden investeringen in Groningen opengehouden maar blijft er ook ruimte voor investeringen in andere Nederlandse regio's.

Toelichting

Uw reactie op het advies

- De minister heeft aangegeven zich te kunnen vinden in de lijn om niet actief in te zetten op het uitsluiten van Nederland voor het JTF, maar deze uitkomst wel te kunnen accepteren indien dit een gevolg is van de onverminderde inzet van het kabinet om het MFK-budget (en het JTF-budget) beperkt te houden.
- De minister heeft aangegeven een procedurele reactie op de aanbeveling van de Commissie te willen geven. Onderstaande reactie is hierop gebaseerd. De minister van SZW is akkoord met deze reactie.
- De staatssecretaris heeft aangegeven op een paar punten aanvullende informatie te wensen.
- Op dinsdag 11 februari is een bespreking met de staatssecretaris ingepland waarin de informatie uit deze nota en eventuele additionele vragen besproken kunnen worden.

Aanvullende informatie

- De staatssecretaris heeft aangegeven nog aanvullende informatie over de achtergrond van het JTF te willen.
- Volgens het Commissievoorstel moet het JTF gefinancierd worden met € 7,5 miljard 'vers geld'¹: geld dat bovenop het voorstel voor het nieuwe MFK komt. Dit extra geld wordt gezien als een politiek middel om armere lidstaten met veel zware industrie of mijnen (zoals Polen) over de streep te trekken voor aanscherping van de EU-brede 2030- en 2050-klimaatdoelstellingen. Overeenstemming hierover zal in het kader van het MFK gevonden dienen te worden, waarbij nieuw geld niet in lijn is met de bredere inzet van het kabinet om de omvang van het MFK beperkt te houden.
- Het JTF zal vallen onder het cohesiebeleid en kan worden gezien als aanvulling op de bestaande Europese Structuur- en Investeringsfondsen (ESI fondsen). Elke ontvangende lidstaat moet hun JTF-middelen aanvullen met geld uit hun landenveloppes voor het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en het Europees Sociaal Fonds+ (ESF+). De staatssecretaris is verantwoordelijk voor EFRO, SZW is verantwoordelijk voor ESF+. De staatssecretaris zal, vanwege haar coördinerende verantwoordelijkheid omtrent de ESI fondsen, een leidende rol hebben bij de positiebepaling en (eventuele) Nederlandse inrichting van het JTF.

→ *afiches?*

¹ Ter vergelijking: Het commissievoorstel gaat uit van een omvang voor het EFRO en ESF+ van gezamenlijk 281 miljard euro (2018 prijzen); waar Nederland in totaal 1,1 miljard van toegewezen krijgt.

Reactie richting de Europese Commissie

- In de vorige nota bent u beiden geïnformeerd over de aanbeveling van de Commissie om Nederlandse bestedingen uit het JTF te focussen op Groningen in de zogenaamde Annex D van het landenrapport 2020. Onderstaand vindt u de Nederlandse reactie hierop.
- Omdat er vanuit het Nederlandse deel uit het Europees Sociaal Fonds+ een bijdrage aan het JTF zal moeten worden geleverd (als Nederland uiteindelijk in aanmerking komt voor het JTF), heeft SZW de aanbeveling van de Commissie aan minister van SZW voorgelegd.
- MinSZW vindt de focus op Groningen te eenzijdig, maar is akkoord om in dit stadium een procedurele reactie (zie onderstaande reactie) te geven. Wel verwacht MinSZW na publicatie van het landenrapport dat er de ruimte is om een open discussie over de focus op de regio's te voeren, en dat we ons daarbij niet laten leiden door de focus die de EC in de annex aanbrengt (en de eventuele druk van de regio's die daaruit voortvloeit). Ambtelijk EZK deelt deze mening.
- De reactie aan de Commissie is onderdeel van de Nederlandse inbreng in een schriftelijke ronde aan feitelijk commentaar op het concept-landenrapport 2020. In het kader van transparantie zullen wij de reactie op de annex ook delen met de decentrale overheden. Het landenrapport en de annex worden op 26 februari gepubliceerd.
- Vanuit verschillende steden en provincies komen er ambtelijk reacties binnen over de aanbeveling van de Commissie, die zoals verwacht sterk uiteenlopen afhankelijk van de topografische herkomst van de reacties.

verbinding
EST en
andere
regio's.

Kopie van reactie richting de Europese Commissie

- The Netherlands takes note of Annex D to this country report.
- The Netherlands is of the opinion that the focus should first be on the EU negotiations on the Just Transition Fund, including the scope of the Fund and its budget.
- Thereafter, the most optimal investments via the JTF to facilitate the transition towards a climate neutral economy should be identified, based on objective criteria. We would like to see further clarifications regarding the criteria and rationale used by the Commission to come to this recommendation, including with regard to the identified regions.
- The Netherlands wants to underline the importance of having a fair and transparent methodology to decide, in full dialogue between the Member States and the Commission, which regions are eligible assistance under the JTF.
- The Netherlands therefore chooses not to comment in detail on Annex D at this stage.

Buiten reikwijdte

[Redacted content]

Kenmerk
DGBI-I&K / 20034398

• Buiten reikwijdte

het

5.1.2.e

Buiten reikwijdte

BNC-fiche Just Transition Mechanism

- Ten opzichte van de versie van afgelopen week zijn er inhoudelijk geen grote wijzigingen in het BNC-fiche doorgevoerd. Wel is de structuur op een aantal punten verduidelijkt.
- Het JTM richt zich op de sociaal economische transitie van regio's die nog in sterke mate afhankelijk zijn van fossiele en koolstof intensieve industrie en moet in zeven jaar circa 100 miljard aan investeringen mobiliseren. Het JTM bestaat uit 3 onderdelen: het JTF (mobiliseert 30 tot 50 mld euro), een speciaal luik onder InvestEU (45 mld euro) en een nieuwe publieke leenfaciliteit onder de EIB (25 tot 30 mld euro).
- Het kabinet is positief over de instelling van het JTF gezien haar functie voor het bereiken van overeenstemming over aanscherping van EU-brede klimaatdoelstellingen. Wel moet, conform de MFK-inzet, het budget in omvang beperkt blijven, en zal Nederland zich niet meer actief inzetten op het inperken van de reikwijdte.
- Verder zet het kabinet zich o.a. in voor het mogelijk maken van alternatieve vormen van financiering (bijv. vrijwillige regionale cofinanciering of vanuit andere EU-fondsen) in plaats van de verplichtte overheveling vanuit de EFRO/ESF+ enveloppes en het uitsluiten van investeringen in klimaatonvriendelijke doeleinden (zoals fossiele brandstoffen).
- Het kabinet staat in beginsel positief tegenover het instellen van een nieuwe luik onder InvestEU en de nieuwe publieke leenfaciliteit onder de EIB ten behoeve van de facilitering van de klimaattransitie. Voor een definitief oordeel over de publieke leenfaciliteit onder de EIB wacht het kabinet het voorstel van de Commissie af.

? wat vindt
IPO?

TER ADVISERING

Aan
de Directeur-generaal Bedrijfsleven en InnovatieDirectoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie
Directie Innovatie & Kennis

Auteur

5.1.2.e

T 070 5.1.2.e

5.1.2.e

@minezk.nl

Datum

2 april 2020

Kenmerk

DGBI-I&K / 20092199

Bhm: 20115457

Kopie aan

5.1.2.e

nota

Programmeringsproces JTF en EFRO post 2020

Parafenroute

5.1.2.e

Bijlage(n)

Aanleiding

Op 12 maart hebben we via een telco met u van gedachten gewisseld over de samenhang tussen de middelenverdeling en toekomstige governance van het Just Transition Fund (JTF (dat gefinancierd wordt door deel van de EFRO en ESF+ enveloppe)), Buiten reikwijdte

Deze nota gaat in op een aantal scenario's die we u willen voorleggen zodat u nader richting kunt te geven aan de vervolprocessen. Ondanks dat er nog geen MFK akkoord is, en er zelfs substantiële aanpassingen van het nieuwe MFK-voorstel verwacht worden op 29 april a.s., is voortgang wenselijk met het oog op het bestuurlijk overleg van Stas EZK met regio dat gepland is op 11 juni; Buiten reikwijdte

Advies

Indien u akkoord bent, gaan we met onderstaande 2 adviesvoorstellen aan de slag. We komen vervolgens met een verdere uitwerking bij u en de Stas EZK terug nadat er een nieuwe MFK voorstel (voorzien op 29 april) beschikbaar is. Onduidelijk is wel in hoeverre de regio zich tussentijds zal roeren richting de Stas gezien de korte lijnen die er bestaan. Insteek is vlak na nieuwe MKF voorstel ook Stas te informeren over de stand van zaken over JTF en EFRO programmering.

1. Buiten reikwijdte

Ontvangen BBR

Buiten reikwijdte

Kenmerk

2. Voor het JTF lijkt het vanuit EZK het meest logisch om in te zetten op de vijf (of minder) industriële regio's die genoemd worden in het industriehoofdstuk van het klimaatakkoord. Hiervoor werken we aan onderbouwing door middel van gegevens van het CBS naast meer interne afstemming binnen EZK. We zullen hiervoor geen extern bureau inschakelen. Bent u het ermee eens om langs deze lijnen verder te onderbouwen en dit uit te dragen richting SZW en landsdelen?

Buiten reikwijdte

Proces

Buiten reikwijdte

- PM april/mei vooroverleg EZK-Europese Structuur- en Investerings (ESI) fondsen
- 11 juni bestuurlijk overleg o.l.v. Stas EZK over EFRO en ESI fondsen.

Kernpunten

Buiten reikwijdte

o Buiten reikwijdte

Kenmerk

Buiten reikwijdte

o Buiten reikwijdte

Kenmerk

Inzet JTF in Nederland

- Om Buiten reikwijdte voortgang te boeken in het programmeringsproces van JTF, denken wij aan de volgende stappen :
 - o We geven een indicatie dat EZK voor JTF zal inzetten op de maximaal vijf industriële regio's die genoemd worden in het klimaatakkoord.
 - o Hiermee identificeren we gebieden in alle landsdelen, m.u.v. Oost (zie onder toelichting).
 - o We verzamelen via nader onderzoek informatie over de objectieve criteria die de EC noemt voor allocatie van de JTF middelen; de uitstoot van broeikasgassen op regionaal niveau afgezet tegen de omvang van de uitstotende sectoren in de regionale economie en de werkgelegenheid in de koolstofintensieve en zware industrie. We stemmen hiervoor binnen DGBI af met directies TOP (programma Verduurzaming Industrie), regio en ondernemerschap (Invest EU, techniekpact). EZK-breed stemmen we af met DG klimaat en DEIZ. Dit proces is al gaande.
 - o Tegelijkertijd stemmen we af met SZW. Op enig moment moeten we wel bij de EC toetsen hoe zij denken over inzet op andere clusters dan Groningen, aangezien zij initieel hebben aangegeven de inzet van JTF in alle lidstaten te willen beperken tot een bepaald gebied.

Uitvoering JTF, EFRO en ESF+ in samenhang bezien

- Buiten reikwijdte

De complexiteit, ook voor JTF, is dus dat EZK/regio en SZW verschillende doelen t.a.v. de arbeidsmarkt voor ogen hebben.

- **Buiten reikwijdte**

Kenmerk

Toelichting

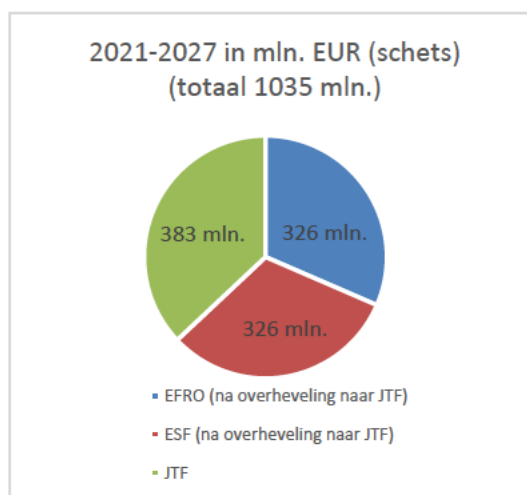
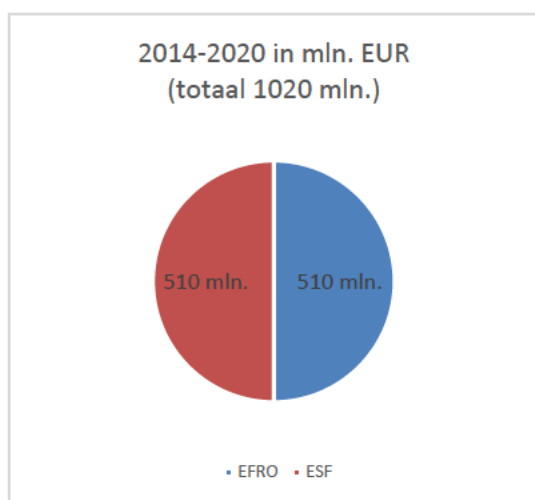
Buiten reikwijdte

- De Europese Commissie publiceerde in januari jl. het voorstel voor een Just Transition Fund (JTF) waaruit NL € 220 mln. toebedeeld krijgt. Dit betreft nieuw geld voor de regio. Deze middelen moeten worden aangevuld met middelen uit de EFRO- en ESF+-enveloppe, wat voor Nederland neerkomt op 20% van het EFRO- en ESF+-budget¹. Hiermee zou er voor EFRO ongeveer € 326 mln. overblijven en het JTF een omvang krijgen van € 383 mln. (220 mln. plus 81,6 mln. EFRO en 81,6 mln. ESF+) .
- Als dit zo blijft, gaat de totale enveloppe voor EFRO in Nederland dus met 36% omlaag, ten koste van een relatief grote JTF-enveloppe. Probleem hiermee is dat de middelen uit het JTF zullen worden verdeeld op NUTS 3 niveau (COROP gebied, zoals Noordoost Groningen) en de EFRO envelop per landsdeel (NUTS 1). In Annex D van het landenrapport adviseert de EC om

¹ De Commissie streeft erna dat de middelen met een factor 1,5 tot 3x worden aangevuld, maar dit mag in totaal niet meer dan 20% zijn van de totale EFRO/ESF+ enveloppe. Doordat NL een relatief groot aandeel uit JTF ontvangt, maar een zeer kleine EFRO/ESF+ enveloppe geldt voor ons de 20%.

het JTF in Nederland neer te laten slaan binnen de provincie Groningen (zie verder onder toelichting JTF)

Kenmerk
DGBI-I&K / 20092199

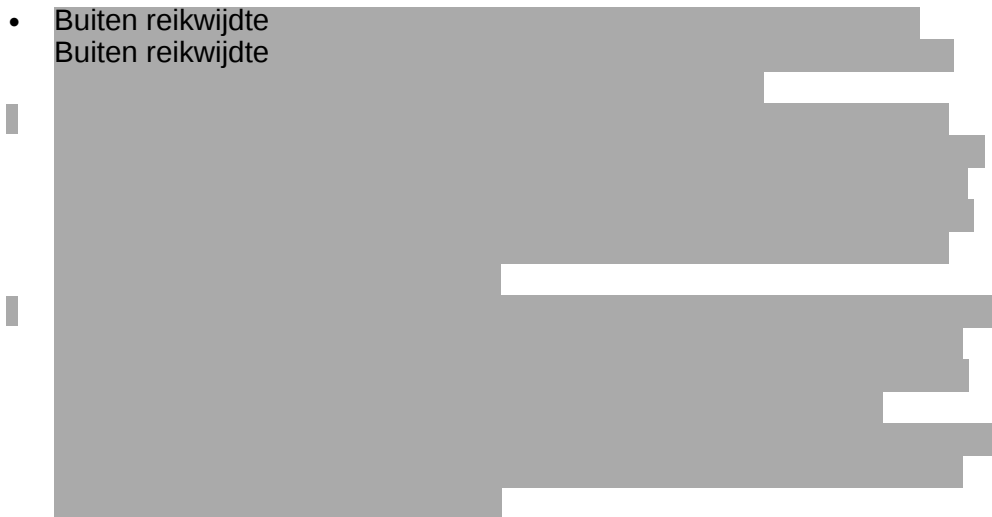

Buiten reikwijdte

Buiten reikwijdte

- Buiten reikwijdte
Buiten reikwijdte
-

JTF (keuze inhoudelijke focus)

- In Annex D van het landenrapport adviseert de EC om het JTF in Nederland neer te laten slaan in de provincie Groningen voor investeringen in de innovatieve kracht van deze regio, technieken voor duurzame energieopwekking en broeikasgasreductie, en in de omscholing van personeel. Het type investeringen sluit goed aan bij het nationale programma Groningen (NPG), waarvan 45% bedoeld is voor investeringen in de economische structuur en energietransitie, waarbij deze ook zo veel mogelijk impact moeten hebben op de andere provincies (waterstof).
- EZK acht deze eenzijdige geografische focus niet wenselijk omdat er ook andere gebieden voor een transitieopgave staan en het voor NL budgettair ook erg lastig zal zijn omdat JTF-middelen aangevuld moeten worden met reguliere EFRO-middelen. NL heeft een kleine EFRO enveloppe, maar een relatief grote JTF-enveloppe. Er zouden dus zeer weinig EFRO middelen overblijven voor de andere landsdelen.
- Hiernaast is voor het JTF ook nationale cofinanciering nodig en de vraag is of er in Groningen genoeg investeringsbudget te vinden zal zijn om deze middelen te matchen.
- Daarom is het voorstel meer aan te sluiten bij de industriële clusters van energie-intensieve bedrijvigheid die worden genoemd in het nationale Klimaatakkoord (tussen haakjes welk binnen welk EFRO landsdeel dit zou vallen):
 - Rotterdam/Moerdijk, (EFRO West/Zuid)
 - Noordzeekanaalgebied, (EFRO West)
 - Zeeland (Terneuzen en omstreken), (EFRO Zuid)
 - Chemelot (regio Geleen), (EFRO Zuid)
 - Noord-Nederland (Eemshaven-Delfzijl en Emmen), (EFRO Noord)
- Deze clusters zouden mogelijk als JTF-regio's aangemerkt kunnen worden; "De twaalf grote energie-intensieve bedrijven, die samen verantwoordelijk zijn voor ruim 60% van de industriële CO2-uitstoot in Nederland, hebben sleutelposities in deze vijf industriële clusters. Veel bedrijven in deze vijf regionale clusters zijn voor hun bedrijfsactiviteiten afhankelijk van de twaalf

grootste industriële bedrijven ('grote twaalf') die in Nederland actief zijn. Er zijn veel ketenrelaties. Realisatie van koplopersposities werkt daardoor door in de industriële omgeving en ver daarbuiten".

- SZW is met het ESF+ gewend om te focussen op sectoren in plaats van regio's, en wil dit bij het JTF ook zo doen. De EC heeft echter duidelijk aangegeven dat er een regionale focus moet komen, dus dat lijkt onhaalbaar.
- De aanbeveling in Annex D dient als startpunt van de dialoog tussen lidstaat en de EC, maar de EC heeft wel aangegeven de JTF-steun in lidstaten zo veel mogelijk te willen centreren in bepaalde gebieden. Elke lidstaat moet een of meerdere transitieplannen opstellen waarin het type beoogde investeringen voor het Just Transition Mechanism (JTM), waaronder het JTF presenteren. Hierin moet ook worden nagedacht over investeringen uit InvestEU. Dit plan moet in lijn zijn met Nationale Energie en Klimaat Plannen.

Buiten reikwijdte

[Redacted content]

TER ADVISERING

Aan de Staatssecretaris
CC de Minister

Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie
Directie Innovatie en Kennis

Auteur

5.1.2.e

T 06

5.1.2.e

5.1.2.e

@minezk.nl

Datum

19 juni 2020

Kenmerk

DGBI-I&K / 20172057

Bhm: 20177187

Kopie aan

5.1.2.e

Bijlage(n)

1 Just Transition Fund analyse
EZK

nota

Analyse regio's Just Transition Fund

Parafenroute

5.1.2.e

Aanleiding

Begin 2020 introduceerde de Europese Commissie het Just Transition Fund (JTF) als onderdeel van het financieringsmechanisme ter realisatie van de Europese Green Deal ambities (EGDIP). Het JTF moet worden toegewezen aan regio's die te maken zullen krijgen met een grote sociaaleconomische opgave door de klimaattransitie. De bijgevoegde analyse beoogt op basis van objectieve criteria een overzicht te geven van de Nederlandse regio's (COROP-gebieden) die naar verwachting een grote klimaattransitieopgave zullen kennen en daarom aanspraak zouden kunnen maken op een toewijzing van middelen uit het JTF.

De uiteindelijke keuze van de regio's zal in overleg met SZW, decentrale overheden en de Commissie worden gemaakt. Het aantal gebieden is ook afhankelijk van het uiteindelijke budget voor JTF in Nederland. Met uw akkoord zal deze analyse gebruikt worden als de inzet van EZK voor deze gesprekken. U zult op de hoogte gehouden worden van de verdere voortgang van het proces.

Advies

- U kunt akkoord gaan met de gemaakte analyse.
- U kunt akkoord gaan met het voeren van gesprekken op ambtelijk niveau met SZW over een gezamenlijke inzet richting decentrale overheden.

Kernpunten

- In het oorspronkelijke Commissievoorstel ontvangt Nederland €220 miljoen uit het JTF. De Commissie heeft voorgesteld het budget te verviervoudigen in het kader van het Europese herstelfonds dat eind mei werd gepubliceerd. Hiermee wordt de voorgestelde Nederlandse enveloppe opgehoogd tot €1296 miljoen. Dit bedrag ligt nog niet vast, aangezien het onderdeel is van de algehele MFK-budgetdiscussie. De middelen die Nederland zal ontvangen dienen te worden aangevuld met de ESI-fondsmiddelen (EFRO en ESF) tot een maximum van 20% van de totale EFRO/ESF envelop.
- De analyse gaat uit van zowel kwalitatieve als kwantitatieve criteria, waarbij zo dicht mogelijk gebleven is bij de allocatiecriteria van de

Ontvangen BBR

- ⑥ Is het geld voor regio's of voor projecten?
- ⑦ Legt de commissie de lidstaten criteria op? of is het een advies? Weer staat dat?
- ⑧ Als een beleidsruimte is waarom dan gekozen voor de criteria op pagina 2?
- ⑨ Zijn deze besproken met de gedeputeerden? En dan bedoel ik vastgesteld. Zo nee, dan nog lijkt mij.
- ⑩ Is deze analyse over „big is beautiful“? Welke kleintjes (relatief) gaan er dan kapot die in hun regio wel van belang zijn? Moet je niet een potje „Wie het kleine niet eert....“ maken?
- ⑪ Moet de koppeling met ESI 20% zijn?

Graag overleg.

10/7/20

Commissie. In de volgende COROP-gebieden wordt de grootste transitieopgave verwacht:

- Oost-Groningen
 - Delfzijl en omgeving
 - IJmond
 - Groot-Rijnmond
 - Zeeuws-Vlaanderen
 - Zuid-Limburg.
- Deze uitkomst is niet verrassend, aangezien in deze regio's de vijf industriële clusters liggen die in het industriehoofdstuk van het Klimaatakkoord ook expliciet genoemd worden. Gezien een afwisselende combinatie van hoge industriële broeikasgasuitstoot, groot industrieel aandeel wat betreft economie en werkgelegenheid, en hoog werkeloosheidspercentage wordt in deze regio's de grootste transitieopgave en behoefte aan assistentie verwacht. Zodoende kunnen JTF-gelden worden ingezet om gebieden afhankelijk van energie-intensieve industrie te ondersteunen in hun transitie.
 - Nationaal moet er in samenwerking met SZW gekeken worden welke regio's in aanmerking komen voor JTF-steun. Mogelijk komt SZW op andere regio's uit. Vervolgens moet er per regio worden gekeken wat de mogelijkheden zijn voor JTF-middelen en de bijbehorende noodzakelijke cofinanciering.
 - Daarnaast moet dit worden besproken met de Europese Commissie (DG Regio). De omvang van het JTF budget zal ook van invloed zijn op het aantal COROP-gebieden dat aanspraak kan maken op deze gelden. Het budget is echter onderdeel van het akkoord op het gehele Europese herstellepakket/MFK, dus het is onzeker wanneer dat akkoord zal worden bevonden.

Toelichting

- Het JTF kan worden gezien als flankerend beleid bij de Green Deal: het fonds beoogt regio's met de grootste sociaaleconomische opgaven als gevolg van de klimaattransitie, te ondersteunen in diversificatie van de economie en het opvangen van de werkgelegenheidseffecten.
- In het landenrapport 2020 beveelt de Commissie Nederland aan om de drie COROP-gebieden van de provincie Groningen aan te wijzen als JTF-regio's, gezien de reeds bestaande sociale en economische problemen in het gebied. De andere industriële clusters worden wel genoemd, maar niet aanbevolen. U heeft samen met MEZK en MSZW als reactie aangegeven op basis van objectieve criteria tot een keuze van regio's te willen komen. Bijgaande analyse geeft daar uitvoering aan.
- De gekozen criteria (industriële broeikasgasuitstoot, economisch aandeel industrie, industriële werkgelegenheid en werkeloosheid) blijven dicht bij de doelstelling van het JTF: de economische diversificatie van de zwaarst door de klimaattransitie getroffen gebieden en op de omscholing en actieve inclusie van de werknemers en werkzoekenden in deze gebieden. Het gaat hier nadrukkelijk om industriële clusters; uitstoot door bijvoorbeeld landbouw of transport wordt niet meegenomen.

- De analyse is tot stand gekomen in samenwerking met directie TOP (programma verduurzaming industrie) en directie Regio en is gedeeld met directie Klimaat. Het CBS heeft geassisteerd in het verkrijgen van de juiste data.
- SZW heeft het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) gevraagd om een analyse te maken van de werkgelegenheidseffecten die ontstaan door de klimaattransitie. Hierbij is niet alleen gekeken naar directe effecten (zoals ontslagen bij industriële bedrijven), maar ook naar indirecte effecten (baanverlies- of winst in toeleverende sectoren zoals de installatiebranche). Omdat er ook naar indirecte effecten gekeken wordt, laten de eerste resultaten geen duidelijke verschillen zien tussen de COROP-regio's. Het is dus nog niet in te schatten welke conclusies SZW hieruit zal trekken.
- Wanneer met SZW een gezamenlijke identificatie van regio's tot stand is gekomen, kan dit met de Europese Commissie en decentrale overheden worden besproken.
- Bij decentrale overheden zal dit een gevoelig gespreksonderwerp zijn, omdat:
 - Het JTF naar verwachting een veel groter budget zal krijgen dan EFRO of ESF;
 - Het niet simpelweg gaat om extra middelen, aangezien er ook middelen (20% van de enveloppen) vanuit EFRO en ESF moeten worden bijgelegd wat af gaat van die reguliere budgetten;
 - In tegenstelling tot EFRO en ESF, die ten goede komen aan alle regio's, zal het JTF zeer selectief gericht zijn op regio's met een grote klimaattransitieopgave op basis van industriële activiteit;
 - Groningen bekend is met de aanbeveling van de Commissie en zal zich waarschijnlijk niet snel neerleggen met een uitgebreidere selectie van regio's, vanwege de grote uitdagingen die in die provincie ontstaan door het terugdringen van de gaswinning.
- Een aantal regio's (landsdeel Zuid en Groningen) hebben eigen analyses laten uitvoeren. Deze zijn met EZK gedeeld maar niet van invloed op onze eigen analyse.
- Ook met de Europese Commissie zullen gesprekken moeten worden gevoerd over de regioselectie. De Commissie wil graag een zeer gefocuste keuze (daarom heeft de Commissie ook niet gekozen voor provincies als aggregatieniveau). De Commissie heeft in haar aanbeveling aan Nederland de drie Groningse COROP-regio's aangewezen. Ze hebben al wel laten weten dat door de budgettophoging uit het herstellfonds ze iets flexibeler zullen zijn wat betreft aantal regio's, maar ze zullen geen voorstander zijn van een gefragmenteerde aanpak en dus niet snel akkoord gaan met een plan waarbij een heel groot aantal regio's gekozen worden.

Kenmerk

DGBI-I&K / 20172067

- Een extra complicerende factor is het feit dat Nederlandse COROP-gebieden tot de kleinste van Europa behoren en dat industriële clusters zich vaak in meerdere COROP-gebieden bevinden. Een effectieve aanpak van de problematiek rondom een industrieel cluster kan dus niet bestaan zonder dat alle relevante COROP-gebieden worden meegenomen. Vanwege de betrokkenheid van al deze partijen in het krachtenveld is het van groot belang om met een neutrale, goed onderbouwde en gedragen analyse naar buiten te treden.
- Tot slot zal er voor alle middelen uit het JTF nationale medefinanciering moeten worden gevonden. Wanneer Nederland daadwerkelijk € 1296 miljoen zal ontvangen betekent dit waarschijnlijk meer dan € 800 miljoen aan middelen die privaat, via de provincies en/of via het Rijk zal moeten worden bijgelegd.

Just Transition Fund – Analyse potentiële COROP-gebieden

1. Inleiding

Begin 2020 introduceerde de Europese Commissie (de Commissie) haar plan om een Just Transition Fund (JTF) op te richten als deel van het financieringsmechanisme ter realisatie van de ambities in de Europese Green Deal. Dit fonds wordt beoogd ondersteuning te bieden aan regio's met de grootste sociaaleconomische uitdaging in de transitie naar een klimaatneutraal 2050. Hierbij is het JTF bedoeld ter stimulering van economische diversificatie, innovatie, herscholing, actieve en sociale inclusie. De Commissie heeft bij de nieuwe budgetvoorstellen op 27 mei 2020 aangegeven dit nieuwe fonds te willen ophogen van €7,5 tot 40 miljard, in het kader van het corona herstelprogramma.

In het oorspronkelijke Commissievoorstel krijgt Nederland een allocatie van €220 miljoen uit het JTF, wat nu mogelijk toeneemt tot €1296 miljoen. Dit wordt aangevuld door een verplichte transfer van 20% uit de Europese Structuur- en Investeringsfondsen (het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en het Europees Sociaal Fonds (ESF+). Hiernaast wordt door lidstaten zelf bijgedragen via nationale cofinanciering. In het landenrapport 2020 (Annex D) adviseert de Commissie over de regio's (op COROP-niveau) die in aanmerking zouden kunnen komen voor de JTF-middelen. Hierbij worden een aantal Nederlandse regio's benoemd met een focus op Groningen, gezien de reeds aanwezige economische en sociale uitdagingen van de regio. Met oog op de doelstelling van het JTF is het noodzaak de middelen in te zetten waar de transitieopgave het grootst is.

Het doel van deze analyse is om vanuit EZK een onderbouwd overzicht te geven van de Nederlandse regio's waar een grote opgave wordt verwacht als gevolg van de klimaattransitie, die daarom mogelijk aanspraak kunnen maken op een toewijzing van JTF-middelen. Een uiteindelijke keuze zal worden gemaakt in overleg met andere departementen (specifiek SZW, vanwege hun verantwoordelijkheid over ESF+), decentrale overheden en de Europese Commissie.

Op basis van de onderstaande analyse waarbij uit is gegaan van zowel kwantitatieve indicatoren en kwalitatieve duiding, gaat advies uit naar de volgende zes gebieden waar de grootste transitie wordt verwacht: Oost-Groningen, Delfzijl en omgeving, IJmond, Zeeuws-Vlaanderen, Zuid-Limburg, en Groot-Rijnmond.

2. Methode

De focus van deze analyse ligt op COROP-gebieden¹ die in de overgang naar een klimaatneutrale maatschappij grote veranderingen zullen ondergaan, met sociale en economische effecten. De allocatiecriteria van de Commissie zijn vertaald in vier kwantitatieve indicatoren die in tabel 1 worden toegelicht.

¹ COROP-gebieden zijn in 1970 vastgesteld door Coördinatiecommissie Regionaal Onderzoeksprogramma (COROP) en ontwikkeld op basis van nodale principe, waarbij de forenzenstromen als basis hebben gediend. Nederland kent een totaal van 40 COROP-gebieden. Dit komt overeen met de door de EU gehanteerde gebieden op NUTS-3 niveau.

Hierbij wordt aangenomen dat vooral de broeikasgasintensieve regio's met een groot industrieel aandeel uitdagingen zullen ondervinden in de klimaattransitie. Vooral in die regio's is het streven dat veel oude industrie met hoge uitstoot zal verdwijnen, wat investeringen in economische herstructurering (waaronder innovatie) en omscholing noodzakelijk maakt. Regio's met reeds aanwezige welvaartsproblemen zullen dergelijke transformaties waarschijnlijk minder goed kunnen opvangen.

Tabel 1. EC-criterium vertaald naar kwantitatieve indicatoren. Industrie volgens categorie C van het CBS.

EC-criterium	Kwantitatieve indicator	Toelichting keuze
1. Broeikasgasintensiviteit	<i>Totale industriële uitstoot aan broeikasgassen (2017)</i>	- Deze indicator illustreert de industriële uitstoot aan broeikasgassen. - De Europese Commissie heeft deze indicator ook gebruikt in de allocatie van JTF-gelden naar lidstaten om te illustreren waar vooral zal moeten worden geïnvesteerd in de klimaattransitie.
2. Economische uitdagingen	<i>% Bruto toegevoegde waarde industrie (t.o.v. gehele economie; 2017)</i>	- Dit percentage geeft aan in welke mate de industrie van een COROP-gebied bijdraagt aan de gehele economische opbrengst. Met het percentage in plaats van absolute getallen worden gebieden uitgelicht waar industrie een relatief belangrijke invloed heeft. - Gezien het grote industriële aandeel zal de transitie veel veranderingen in hoog scorende gebieden teweegbrengen.
3. Sociale uitdagingen	<i>% Banen in de industrie (van totale arbeidspopulatie in de regio; 2017)</i>	- Dit percentage geeft aan in welke mate de industrie bijdraagt aan de banen in een regio. - Regio's met een hoog percentage lopen meer risico op baanverlies bij industriële om- of afbouw.
4. Algemene welvaart	<i>% Werkeloosheid (van totale arbeidspopulatie in de regio; 2017)</i>	- Dit percentage geeft de werkeloosheid in een regio aan t.o.v. de totale arbeidspopulatie. - Deze indicator is gekozen ter illustratie van de reeds aanwezige economische en sociale uitdagingen, waardoor veranderingen door de transitieopgave mogelijk minder goed kunnen worden opgevangen.

Voor elk van deze vier indicatoren zijn de vijf hoogst scorende Nederlandse COROP-gebieden geïdentificeerd. Vervolgens zijn deze waarden bij elkaar opgeteld, op basis waarvan zeven COROP-gebieden zijn aangemerkt als mogelijke kandidaten voor JTF-financiering, omdat zij elk voor minstens twee indicatoren behoren tot de gebieden met de vijf extreme waarden: Oost-Groningen, Delfzijl en omgeving, IJmond, Groot-Rijnmond, Zeeuws-Vlaanderen, Zuidoost-Noord-Brabant en Zuid-Limburg.

Ter illustratie is ook de totale broeikasgasuitstoot in Appendix 1 weergegeven, deze factor is niet meegenomen bij het optellen van de waarden omdat de variabele totale industriële uitstoot aan broeikasgassen reeds wordt meegenomen.

3. Resultaat: 7 COROP-gebieden

Met name in de zeven regio's met minstens twee extreme waardes lijken investeringen in economische diversificatie en opleidingen, met behulp van het JTF, zeer nuttig.

In 3.1 worden de vier indicatoren per regio gepresenteerd, waarna 3.2 per COROP-gebied ingaat op de specifieke situatie, zoals de aangekondigde regionale beleidsinzet en de aanwezige industriële spelers. Tevens zal op basis van CPB-scenario's uit Panteia rapport (1 mei 2020) kort toelichting worden gegeven op de macro-economische invloed van de COVID-19 crisis per regio.² Appendix 1 presenteert een totaaloverzicht van deze vier indicatoren voor alle COROP-gebieden.

3.1 Indicatoren

Tabel 2. Resulterende COROP-gebieden met kwantitatieve indicatoren. De vijf extreme waarden zijn gearceerd.

COROP-gebied	Totale broeikasgasuitstoot industrie (2017)	Bruto toegevoegde waarde industrie (2017)	Industriële banen (2017)	Werkeloosheid (2019)
Eenheid	Miljoen Kilogram CO ₂ -equivalent	% van totale toegevoegde waarde	% van totaal aantal banen	% van totale werkpopulatie
NL gemiddelde	49325 (totaal)	12,3%	9,7%	3,4%
1. Oost-Groningen	261,7	20,7%	17,4%	3,9%
2. Delfzijl en omgeving	683,3	33,8%	20,5%	3,6%
3. IJmond	7119,6	25,5%	19,5%	2,9%
4. Groot-Rijnmond	12537,6	11,7%	7,6%	4,4%
5. Zeeuws-Vlaanderen	6722,3	30,4%	19,6%	2,8%
6. Zuidoost-Noord-Brabant	469,7	24,9%	17,1%	3,3%
7. Zuid-Limburg	7248,3	22,3%	12,2%	3,4%

3.2 Situatie per COROP-gebied

Deze sectie gaat verder in op de resulterende regio's met een focus op de aanwezige industrie en reeds lopend beleid.

1. Oost-Groningen

Deze regio komt vooral naar voren uit de analyse omdat de werkeloosheid hier zeer groot is in verhouding tot de rest van Nederland (3,9%). Hiernaast bevindt een groot deel van de banen zich in de industriële sector (o.a. fabrieken voor strokarton en pellets). De industriële broeikasgasuitstoot is echter relatief zeer laag.

Oost-Groningen is van oudsher een gebied waar veel landbouwinnovatie plaatsvindt met Avebe, HempFlax en Nedmag als voorbeeld van innovatieve bedrijven. Daarnaast kent Oost-Groningen een ICT-sector met bovengemiddeld hoge groei. In Oost-Groningen staat werkgelegenheid al lange tijd op de politieke agenda staat, gezien de grote werkeloosheid en het wegvallen van banen bij o.a. Philips.

² Panteia, CPB scenario's economische gevolgen coronacrisis voor sectoren, grootteklassen en regio's (1 mei 2020).

Volgens het rapport van Panteia (2020) zal de COVID-19 crisis zich Oost-Groningen hier (overige industrie) een gemiddeld effect hebben op de economie en werkgelegenheid. Gezien de hoge werkloosheid kan dit deze regio hard zal treffen.

Huidig beleid

Oost-Groningen werkt (gezien de problematiek) met beperkte middelen aan een regiodeal met een sterke focus op zorgproblematiek, opleidingsmogelijkheden en mensen voorbereiden op de arbeidsmarkt, maar ontbeert een impuls t.a.v. het creëren van werkgelegenheid. Aangezien een beperkt deel van Oost-Groningen tot het aardbevingsgebied behoort (voormalige gemeente Menterwolde met name), ontvangt dit gebied ook middelen in het kader van het Nationaal Programma Groningen (€1,15 miljard tot 2030). In het kader van dit programma wordt er gewerkt aan lokale en regionale programma's voor Groningen die de regionale economische ontwikkeling en verduurzamingsplannen een verdere impuls zullen geven.

2. Delfzijl en omgeving

In deze tweede Groningse regio (deel van *Industriecluster Noord-Nederland*) is het economische aandeel van de industrie zeer hoog (33,8%), evenals het aantal industriële banen (20,5%). Deze industriële invloed gaat gepaard met aanzienlijke broeikasgasuitstoot (683.3 miljoen kg CO₂-eq).

Delfzijl en omgeving is een energy hub (35% van de Nederlandse energieproductie) en herbergt een omvangrijk chemiecluster (Chemiepark Delfzijl). Binnen deze clusters/ketens wordt nauw en goed samengewerkt. Wel geldt dat met het wegvallen van bedrijven uit deze ketens de gehele keten in gevaar kan komen.

Na een zware periode na 2000 wordt er weer flink geïnvesteerd. De regio is sterk groeiend als (groene) energiehaven, maar ook als vestigingsplaats voor Datacenters (onder meer Google). Tussen 2013 en 2016 groeide de werkgelegenheid in de noordelijke zeehavens met bijna 30% en de directe toegevoegde waarde van 1,3 naar 2,2 miljard euro. Bedrijven werken in Samenwerkingsverband Bedrijven Eemsdelta (SBE) en met de haven Groningen Seaports (GSP) nauw samen aan verduurzaming door procesinnovatie en toepassing van onder meer waterstof op basis van lokale windenergie. Dit laatste in lijn met de waterstofambities van de provincie Groningen, het Rijk en de EU. De chemische sector binnen deze regio zal hoogstwaarschijnlijk zwaar geraakt vanwege de COVID-19 crisis, wat de economie en werkgelegenheid van dit deel van de regio aanzienlijk zal benadelen.

Huidig beleid

Door de afbouw van de winning van het Groninger Gas is de economie van Groningen de afgelopen jaren gekrompen. Vanwege deze problematiek en de langdurige sociale uitdagingen van de regio gaat hier al veel Rijksfinanciering naartoe. Er zijn bijvoorbeeld omscholingsprojecten begonnen zoals een leergang oriëntatie offshore wind³ en het 1000-banenplan⁴. In het kader van het Nationaal Programma Groningen (€1,15 miljard tot 2030) wordt gewerkt aan lokale en regionale programma's voor Groningen die de regionale economische ontwikkeling en verduurzamingsplannen een verdere impuls zullen geven.

³ <https://www.nnw.nl/leergang-offshore-wind/>

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2018/03/05/minister-koolmees-ondersteunt-1000-banenplan-voor-groningen>

Een groot gesubsidieerd project is de Noord-Nederlandse subsidieaanvraag voor een Hydrogen Valley. Deze is recent door de Fuel Cells and Hydrogen Joint Undertaking (FCH JU) van de Europese Commissie goedgekeurd. Het gaat om een subsidie van 20 miljoen euro met een publiek-private cofinanciering van 70 miljoen euro. De totale projectomvang komt daarmee op circa 90 miljoen euro. Deze subsidie voor het zesjarige project HEAVENN is bestemd voor de ontwikkeling van een volledig functionerende groene waterstofketen in Noord-Nederland met Delfzijl en omgeving als knooppunt voor de groene energie.

3. IJmond

In IJmond (*Industriecluster Noordzee-kanaalgebied*) is de industriële broeikasgasuitstoot (7119,5 miljoen kg CO₂-eq) het op een na hoogste van heel Nederland, veroorzaakt door de zeer broeikasgasintensieve metaalproductie van Tata Steel. Een groot deel van de toegevoegde waarde en industriële banen kan worden toegerekend aan Tata Steel, en in mindere mate aan andere industriële spelers.

De installaties van Tata Steel zijn ten opzichte van de internationale concurrentie relatief duurzaam, met een hoge score binnen het ETS-systeem, waardoor deze op een Europees niveau een positieve status hebben. Desalniettemin bestaat het risico, gezien de huidige uitdagingen voor de metaalindustrie voortkomend uit de verminderde vraag en verduurzaming, dat Nederlandse staalproducenten hun activiteiten zullen afschalen of stoppen (bijvoorbeeld door bezuinigingen). Hiernaast vormt de grote overslag aan kolen en lichte brandstoffen van de haven van Amsterdam een ander kwetsbaar punt van dit gebied. Het verschuiven van de brandstofmix naar hernieuwbaar resulteert zo in verloren economische activiteit en brengt zodoende grote sociale en economische uitdagingen met zich mee. Hiernaast is het elektriciteitsnet zwaar belast en zijn er ruimtelijke uitdagingen. Ruimte voor nieuwe economische activiteiten is niet vanzelfsprekend vanwege het drukbezette gebied en de drukkende woningbouwopgave op de beschikbare ruimte. Desalniettemin bevindt dit COROP-gebied zich in de Randstad, waar potentieel meer baanmogelijkheden aanwezig zijn. Hierbij is onduidelijk in hoeverre deze kunnen dienen als vervangingsmogelijkheden voor de industrie. Ook zal de metaalsector van de gehele industrie het zwaarst geraakt worden in de COVID-19 crisis, met voorspellingen van meer dan 10% daling in toegevoegde waarde en arbeidsvolume. Gezien deze regio voornamelijk bestaat uit metaalbedrijvigheid zal dit waarschijnlijk een groot effect hebben op de welvaart.

Huidig beleid

Meerdere projecten in deze regio zijn mogelijk gemaakt door Rijksbeleid en vergroten het handelingsperspectief van de aanwezige industrie om te verduurzamen. Een groot CCS-project binnen deze regio is Athos. Naar verwachting zal Athos rond 2025 operationeel zijn en daarmee omliggende industrie in staat stellen CO₂ tegen een acceptabele prijs op te slaan. Hiernaast heeft dit cluster voordeel met voldoende beschikbare hernieuwbare energie vanwege de aanlanding van een aantal offshore windparken aan de Hollandse kust, mede mogelijk gemaakt door Rijksbeleid zoals Programma Noordzee. Onder projectnaam Hermes wordt onderzocht hoe een waterstofinfrastructuur in het gebied kan worden opgebouwd. De regio zet zelf in op het realiseren van een circulaire economie, maar deze strategie is nog niet uitgewerkt.

Hiernaast wordt gewerkt aan meerdere beleidsvisies. Zo wordt deze regio naar alle waarschijnlijkheid een NOVI-gebied (Nationale Omgevingsvisie), is het opgenomen in een verstedelijkingsagenda voor de Metropoolregio Amsterdam, en wordt bijzondere aandacht besteed in de Omgevingsagenda.

4. Groot-Rijnmond

Deze regio heeft het hoogste werkloosheidspercentage (4,4%) van Nederland en de grootste industriële broeikasgasuitstoot van het gehele land (12537,6 miljoen kg CO₂-eq). Het is onvoldoende duidelijk of het wegvallen van industriële banen opgevangen kan worden door de regio.

De industriële aanwezigheid van Groot-Rijnmond concentreert zich vooral in de Rotterdamse haven, waar de chemische industrie goed vertegenwoordigd is, samen met de raffinage en afvalverwerking. Een aantal clusters in de regio nadert het einde van hun levensfase en vereist vernieuwing en transitie. De regionale economie is voor een groot deel afhankelijk van fossiele brandstoffen en werknemers met een laag opleidingsniveau. Deze regio was in de periode onderdeel van de Nederlandse Regionale Steunkaart. Het industriecluster heeft veruit de grootste klimaatopgave en scoort slecht op diverse sociaaleconomische indicatoren.

Het (haven)industriecluster Rotterdam is nauw verweven met (haven)industriecluster Moerdijk (West-Brabant) en worden gezien als één industriecluster. Het Rotterdamse aandeel is echter vele malen groter dan dat van Moerdijk. Het industriecluster Rotterdam-Moerdijk werkt op basis van het plan "In drie stappen naar een duurzaam industriecluster" aan de opgaven uit het klimaatakkoord. In samenhang hiermee is het Rotterdams Klimaatakkoord opgesteld. Het bredere kader wordt gevormd door de Havenvisie van het Havenbedrijf Rotterdam waarin de transitieopgave een centrale plaats heeft inclusief de opgaven voor de arbeidsmarkt en ruimtelijke ontwikkeling. Een vernieuwing van de regionale economie met name van het Haven Industrieel Complex (transitie energie-intensieve industrie, overgang naar circulair), de Greenport, maar ook in de logistiek (verduurzaming binnenvaart) is essentieel voor behoud van de werkgelegenheid in de regio en heeft een bovenregionaal effect. Binnen dit cluster zal de olie-industrie zeer zwaar geraakt worden door de COVID-19 crisis (Panteia 2020) in verhouding tot andere chemiesectoren, wat de economie en werkgelegenheid in deze regio zeer zal benadelen, gezien de grote afhankelijkheid van raffinaderijen.

Huidig beleid

Momenteel loopt er een verkenning vanuit EZK naar de relatief achterblijvend economische groei in de regio. De Economische Verkenning Rotterdam (maart 2020) laat positieve cijfers zien qua ontwikkeling dienstensector en afnemende werkloosheid, maar dit ging deels ten koste van gebieden aan de rand en rondom Rotterdam waar sprake is van herstructurering van de industrie.

5. Zeeuws-Vlaanderen

De regio Zeeuws-Vlaanderen (*Industriecluster Zeeland*) heeft een hoge industriële broeikasgasuitstoot (6722,3 miljoen kg CO₂-eq), een groot industrieel aandeel ten opzichte van andere economische activiteiten (30,4%) en een hoog percentage aan industriële banen (19,6%). Dit zorgt voor grote regionale afhankelijkheid van het gedeeltelijk grensoverschrijdende industriecluster. De werkloosheid in dit gebied is laag (2,8%), maar vanwege de vergrijzing en ontgroening neemt de beroepsbevolking af, wat een probleem op de arbeidsmarkt creëert.

Het industriecluster Zeeuws-Vlaanderen bestaat voornamelijk uit chemische en voedselverwerkende bedrijven, zoals YARA, Dow Chemical en Zeeland Refinery. Perspectief op CO₂-afbouw is ingewikkeld gezien de grote uitdaging voor verduurzaming van processen in de chemische sector. Hoewel Zeeuws-Vlaanderen een relatief laag percentage werkloosheid heeft vormt de regio al langere tijd een aandachtsgebied op gebied van werkgelegenheid.

Desalniettemin zijn in het Zeeuwse cluster de mogelijkheden tot verduurzaming en behalen van de klimaatdoelen gestart. De kansen voor deze regio zijn groot. Er komen prioritaire projecten bijeen op gebied van CCS, blauwe en groene waterstof en elektrificatie. Tevens wordt er gewerkt aan grootschalige offshore windparken Borsele I-IV. Deze initiatieven kunnen het cluster helpen een grote CO₂-reductie te realiseren, met mogelijk behoud van banen. Hiernaast is ook een aansluiting/aanlanding in Zeeland op het nog te ontwikkelen windpark op zee IJmuiden Ver van groot belang om de groene waterstofontwikkeling en elektrificatie van de industrie mogelijk te maken. Voor deze aanlanding loopt momenteel de Rijkscoördinatieregeling procedure waarbij nog twee opties in het geding zijn: een aanlanding in Borssele of een aanlanding in Geertruidenberg. De chemische sector wordt hoogstwaarschijnlijk zwaar geraakt vanwege de COVID-19 crisis, wat de economie en werkgelegenheid van dit deel van de regio aanzienlijk zal benadelen.

Huidig beleid

Na aanleiding van het advies van de commissie Balkenende is er in 2017 een investeringsprogramma opgesteld, "Zeeland in Stroomversnelling 1.0", waarvoor in totaal 63 miljoen via regionale en rijksinvesteringen is geïnvesteerd in zeven projecten die momenteel worden uitgevoerd. Hiernaast is Zeeland in het Regeerakkoord genoemd als kandidaat voor een Regio Deal, waarvoor in 2018 vanuit het Rijk €35 miljoen is gereserveerd, met als resultaat investeringsprogramma "Zeeland in Stroomversnelling 2.0". Tevens heeft Zeeuws-Vlaanderen een inmiddels toegewezen aanvraag voor de derde tranche regio deals gedaan. Deze claim richt zich op de leefbaarheid, het sociale domein en de leefomgeving, met een nadruk op participatie en draagvlak van de bewoners. Hiervoor heeft het Ministerie van LNV aan Zeeuws-Vlaanderen een bedrag (voorschot) van €7,5 miljoen Rijksbijdrage toebedeeld.

6. Zuidoost-Noord-Brabant

In de regio Zuidoost-Noord-Brabant vormt de hightech-maakindustrie een belangrijk aandeel van de regionale economische activiteit, aangezien industriële activiteiten goed zijn voor 24,9% van de totale economische verdiensten. Ook heeft deze regio met 17,1% een aanzienlijk aandeel industriële banen. De CO₂-uitstoot is daarentegen relatief laag en het werkloosheidspercentage bevindt zich onder het Nederlands gemiddelde.

Dat heeft vooral te maken met de voornamelijk kennisintensieve industrie in deze regio. De regio wordt namelijk gekenmerkt door Brainport Eindhoven, met bedrijven zoals Philips, ASML, DAF, NXP en VDL, die behoren tot de industrie maar weinig directie schoorsteenemissies veroorzaken. Voor deze industrie is de transitieopgave anders dan de energie-intensieve industrie, aangezien de uitdaging zich richt op het terugdringen van scope-3 emissies, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van waterstofvrachtauto's of efficiëntere ASML-machines. De maakindustrie, waaronder elektrotechniek en machines, zal waarschijnlijk zeer zwaar worden geraakt door de COVID-19 crisis, met name vanwege vraagafname en een tekort aan internationale toelevering van goederen.

Huidig beleid

Brainport behoort tot Nationale Actieagenda, waarbij door het Rijk en de regio wordt geïnvesteerd ter behoud en versterking van de economische positie. Hier maakt regiodeal Eindhoven ook deel van uit. Tevens loopt er een proces voor de tweede voortgangsrapportage 2020 naar de Kamer met de stand van zaken in de regio gedurende het afgelopen jaar, deze zal eind mei 2020 verschijnen.

7. Zuid-Limburg

Zuid-Limburg (*Industriecluster Chemelot*) heeft een hoge broeikasgasuitstoot (7248,3 miljoen kg CO₂-eq) en een groot industrieel economisch aandeel (22,3%) ten opzichte van andere sectoren in de regio. De percentages industriële banen en werkeloosheid zijn gelijk aan het landelijk gemiddelde, waarbij krimp en vergrijzing belangrijke factoren zijn voor het lage werkeloosheidspercentage.

Het zwaartepunt van de industriële vertegenwoordiging van Zuid-Limburg bestaat vooral uit grote chemiebedrijven, gesitueerd op het chemisch industriële complex Chemelot (o.a. Sabic, OCI Nitrogen, Arlanxco, DSM, Anqore en Fibrant). Een grote technische verwevenheid tussen de bedrijven creëert een potentieel groot kostenvoordeel en geeft het complex een gunstige concurrentiepositie. Hoewel er technisch gezien veel mogelijkheden zijn ter verduurzaming, maakt de complexiteit van de structuur van dit cluster en de verwevenheid van de bedrijven onderling de transitie gecompliceerd. Binnen het industriecluster bestaat een sterke samenwerkingsstructuur vanuit verschillende internationale moederbedrijven. Bij de transitie dient daarom rekening gehouden te worden met uiteenliggende belangen van bedrijven, aandeelhouders en overheden. Zowel de energie- als de grondstoffentransitie in het kader van de verduurzaming is een enorme opgave voor Chemelot. Een transitie naar een compleet circulaire hub is hierbij een nadrukkelijke optie, waarbij Chemelot afhankelijk is van besluiten die elders op de wereld (moederbedrijven van b.v. SABIC en Arlanxco in Saoedi-Arabië) gemaakt worden. Chemelot is één van de vijf nationale chemieclusters in Nederland en is tevens onderdeel van het zogenaamde ARRRRA-cluster (Antwerpen-Rotterdam-Rijn-Ruhr-area), het grootste en meest geïntegreerde chemiecluster ter wereld. Zowel vanuit nationaal belang (chemie in Nederland en verdienvermogen) als vanuit regionaal belang (regionale werkgelegenheid) is behoud en levensvatbaarheid van het cluster essentieel. De chemische sector wordt hoogstwaarschijnlijk zwaar geraakt vanwege de COVID-19 crisis, wat de economie en werkgelegenheid van dit deel van de regio aanzienlijk zal benadelen.

Huidig beleid

Tussen het rijk en de regio loopt het Interbestuurlijke Programma Regionale Economie (IBP-RE) Zuid-Limburg/Chemelot. In dit kader heeft Chemelot de ambitie uitgesproken om de eerste European Circular Hub te worden, waarover er de komende maanden overleg plaatsvindt tussen departementen en regio, met als opdrachtgever vanuit het Rijk DG B&I Focco Vijselaar. Tevens wordt er binnenkort vanuit I&W een strategie Circulaire Economie opgesteld voor Zuid-Limburg. Dit is een onderdeel van zowel de transitie van Chemelot als de uitvoering van de regiodeal Parkstad.

4. Advies

Om meer duiding te geven aan de gebieden die naar voren komen o.b.v. de geselecteerde kwantitatieve indicatoren, hebben we de bijbehorende situatieschets geëvalueerd op twee factoren die de noodzaak van het JTF voor een regio kunnen beïnvloeden: 1) reeds aanwezig beleid op het

gebied van economische en sociale ontwikkeling en 2) handelingsperspectief van de industriële clusters om mee te gaan in de transitie.

Onderstaand overzicht toont het resultaat, gebaseerd op de kwalitatieve analyse per regio, waarbij groen veel beleid/handelingsperspectief aangeeft – bijvoorbeeld als er veel initiatieven met overheidsstimulering lopen en de industrie een groot aantal opties heeft voor verduurzaming, zoals samenwerking met andere bedrijven, grote reeds lopende verduurzamingsprojecten en transitieperspectief voor het huidige bedrijfsmodel van aanwezige industrieën. De rode categorie geeft het tegenovergestelde aan, waarbij weinig lopend beleid loopt en de aanwezige industrie gelimiteerde mogelijkheden heeft om te verduurzamen – dit indiceert dat deze industrie mogelijk zal worden afgeschaald in de toekomst en de regio daarom waarschijnlijk meer behoefte zal hebben aan het JTF om te assisteren bij de creatie van nieuwe economische en baankansen. De gele categorie is toegekend als deze evaluatie niet eenduidig is.

<u>COROP-gebied</u>	<u>Huidig beleid</u>	<u>Handelingsperspectief industrie</u>
<i>Oost-Groningen</i>	ruim	twijfelachtig
<i>Delfzijl en omgeving</i>	ruim	twijfelachtig
<i>IJmond</i>	twijfelachtig	twijfelachtig
<i>Groot-Rijnmond</i>	ruim	lastig
<i>Zeeuws-Vlaanderen</i>	ruim	lastig
<i>Zuidoost-Noord-Brabant</i>	ruim	ruim
<i>Zuid-Limburg</i>	twijfelachtig	twijfelachtig

Op basis van een combinatie van de vastgestelde kwantitatieve indicatoren en de kwalitatieve duiding, stellen we voor de mogelijke allocatie van JTF-gelden nader te onderzoeken voor de regio's Oost-Groningen, Delfzijl en omgeving, IJmond, Zeeuws-Vlaanderen, Zuid-Limburg, en Groot-Rijnmond.

APPENDIX 1: Kwantitatieve indicatoren voor alle COROP-gebieden

Alleen de gekleurde tabellen zijn meegeteld in telling extreme waarden – de overige grijze kolommen dienen ter illustratie. Tevens zijn per variabele de vijf hoogst scorende COROP-gebieden in een afwijkende kleur weergegeven.

Variabele	Totale broeikasgas uitstoot	Totale broeikasgas uitstoot Industrie	% Industrieel arbeidsvolume werkzame personen EII (SBI 17, 19, 20, 23, 24)	% Industrieel arbeidsvolume werkzame personen (van geheel aan arbeidsjare)	% toegevoegde waarde van EII industrie (SBI 17, 19, 20, 23, 24) tov alle economische activiteiten	% toegevoegde waarde van industrie tov alle economische activiteiten	Beroepsbevolking Werkloosheidspercentage	Aantal keer extreme waarden (max 4)
Jaar	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2019	
Regio's	miljoen kg CO2-eq	miljoen kg CO2-eq	percentage	percentage	percentage	percentage	percentage	
Nederland	228755	49325	1,6	9,7	2,5	12,33	3,4	
Oost-Groningen (CR)	1346,9	261,7	4,2	17,4	6,0	20,68	3,9	2
Delfzijl en omgeving (CR)	2588,6	683,3	9,9	20,5	19,7	33,82	3,6	2
Overig Groningen (CR)	14528,1	475,7	1,5	7,3	1,4	6,45	4,7	1
Noord-Friesland (CR)	3067,3	228,6	0,9	10,4	1,0	11,26	3,7	
Zuidwest-Friesland (CR)	1809,5	99,5	1,5	16,0	1,3	20,99	3	
Zuidoost-Friesland (CR)	1977,2	58,6	1,5	13,7	2,0	18,36	3,2	
Noord-Drenthe (CR)	2214,2	152,8	0,0	7,2	0,0	7,71	2,8	
Zuidoost-Drenthe (CR)	1608,9	171,0	3,5	15,0	7,8	19,94	3,3	
Zuidwest-Drenthe (CR)	1262,0	120,3	1,3	11,3	1,2	15,21	2,7	
Noord-Overijssel (CR)	3186,1	146,2	1,0	11,3	1,1	13,93	3	
Zuidwest-Overijssel (CR)	1102,0	78,7	1,9	12,4	2,1	17,18	3,2	
Twente (CR)	5562,3	650,4	1,7	14,9	4,1	19,62	3,3	
Veluwe (CR)	5436,7	345,9	1,5	10,7	1,4	13,71	2,8	
Achterhoek (CR)	3738,9	729,3	2,5	17,0	2,9	21,66	2,8	
Arnhem/Nijmegen (CR)	5153,8	583,2	1,3	8,7	1,8	12,72	3,5	

Zuidwest-Gelderland (CR)	2494,7	249,1	1,8	11,1	2,4	13,00	2,8	
Utrecht (CR)	8091,6	382,3	0,7	5,9	0,7	6,47	3	
Kop van Noord-Holland (CR)	2349,4	100,7	0,4	8,8	0,4	11,35	2,9	
Alkmaar en omgeving (CR)	2087,5	50,4	0,6	7,7	0,6	8,85	3	
IJmond (CR)	13701,7	7119,5	13,6	19,5	Onbekend	25,51	2,9	3
Agglomeratie Haarlem (CR)	594,5	19,3	0,5	5,4	0,9	7,61	3,2	
Zaanstreek (CR)	1118,2	521,4	1,3	13,9	2,0	20,39	3,3	
Groot-Amsterdam (CR)	12390,7	485,5	0,4	4,0	0,4	4,47	3,8	1
Het Gooi en Vechtstreek (CR)	1128,5	71,4	1,9	5,9	2,7	7,97	3,1	
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek (CR)	1693,1	140,2	1,3	8,7	1,5	13,98	3,1	
Agglomeratie 's-Gravenhage (CR)	3043,2	94,5	0,1	2,8	0,1	2,76	4,4	1
Delft en Westland (CR)	2410,3	170,4	0,7	5,6	0,6	7,36	3,2	
Oost-Zuid-Holland (CR)	1777,2	145,4	1,1	8,6	1,2	9,78	2,9	
Groot-Rijnmond (CR)	37151,4	12537,6	2,1	7,6	5,8	11,73	4,4	2
Zuidoost-Zuid-Holland (CR)	2772,2	478,9	2,2	14,6	2,6	17,52	3,3	
Zeeuwsch-Vlaanderen (CR)	9071,9	6722,3	12,6	19,6	20,4	30,41	2,8	3
Overig Zeeland (CR)	5471,8	1861,2	1,4	11,6	1,7	15,43	2,8	
West-Noord-Brabant (CR)	14834,3	3624,9	3,0	12,4	4,6	16,47	3,3	1
Midden-Noord-Brabant (CR)	3060,4	398,2	2,3	12,1	4,2	16,40	3,3	
Noordoost-Noord-Brabant (CR)	5226,9	478,4	1,3	13,4	1,3	18,02	2,9	
Zuidoost-Noord-Brabant (CR)	5582,6	469,7	1,1	17,1	1,1	24,94	3,3	2
Noord-Limburg (CR)	2856,0	185,2	2,7	15,3	2,9	20,47	2,9	
Midden-Limburg (CR)	2448,6	507,7	4,4	15,0	6,4	18,56	2,9	

Zuid-Limburg (CR)	9978,2	7248,3	4,0	12,2	10,6	22,29	3,4	2
Flevoland (CR)	3932,6	152,7	0,7	8,8	0,7	9,93	3,6	
Niet in te delen (CR)	miljoen kg CO2-eq							

APPENDIX 2: Panteia rapport – CPB scenario's economische gevolgen coronacrisis voor sectoren, grootteklassen en regio's (2020)

Tabel 7 ontwikkeling toegevoegde waarde en arbeidsvolume in de industrie (in %)

		2020					2021				
		CEP	CPB-scenario				CEP	CPB-scenario			
			1	2	3	4		1	2	3	4
toegevoegde waarde											
industrie	C	1,50	-3,25	-6,50	-10,25	-12,00	1,50	5,50	2,00	0,50	-4,50
waarvan											
voedings-, genotmiddelenindustrie	10-12	2,00	-1,75	-6,00	-8,50	-4,25	1,50	1,50	6,00	3,00	-4,25
chemie	19-23	1,25	-1,00	-4,50	-9,25	-12,25	1,25	4,00	0,25	7,00	-7,50
aardolie en chemie	19, 20	-0,75	-4,00	-5,25	-9,75	-12,75	-0,75	4,75	-0,25	7,00	-9,75
farmaceutische industrie	21	5,25	5,25	-2,25	-8,00	-4,00	8,25	4,75	5,00	8,50	2,25
rubber- en kunststofproductindustrie	22	4,25	3,25	-4,50	-9,75	-11,50	3,25	1,25	-2,75	6,25	-6,25
bouwmaterialenindustrie	23	3,00	0,25	-3,50	-7,50	-23,00	0,25	3,50	1,00	5,50	-11,50
metaalindustrie	24-30	1,75	-6,00	-9,50	-13,50	-14,75	1,75	8,75	2,50	-4,00	-3,25
basismetallindustrie	24	0,75	-6,25	-11,00	-14,50	-18,25	0,25	7,25	-7,50	-4,75	-5,00
metaalproductenindustrie	25	0,50	-7,25	-8,75	-11,75	-25,00	1,75	8,75	-3,75	-6,00	-5,50
elektrotechnische industrie	26	-5,00	-5,50	-12,25	-15,75	-13,25	-5,25	11,00	7,25	5,00	-8,25
elektrische apparatenindustrie	27	1,50	-6,25	-10,50	-14,00	-18,75	2,25	8,00	-11,25	-7,25	-1,75
machine-industrie	28	4,00	-5,50	-8,25	-12,75	-10,00	2,75	9,00	-9,00	-5,75	-1,25
auto- en aanhangwagenindustrie	29	1,00	-5,75	-10,75	-15,50	-10,75	6,00	5,25	0,75	0,25	-0,75
overige transportmiddelenindustrie	30	3,50	-5,25	-9,75	-16,00	-3,25	5,00	9,75	-6,00	-3,25	-3,00
overige industrie	13-15, 16-18, 31-33	-0,25	-2,00	-3,00	-6,50	-13,00	0,25	5,25	-0,50	-2,00	-3,25
textiel-, kleding-, lederindustrie											
hout- en papierindustrie	13-15	-2,00	-4,50	-6,00	-10,50	-8,50	3,00	6,75	2,75	0,25	-4,25
grafische industrie	17, 18	-2,50	-4,25	-4,25	-7,50	-18,25	-2,50	4,50	-4,75	-7,00	-7,75
overige industrie en reparatie	18	-2,00	-3,25	-2,00	-4,00	-25,50	-2,25	4,75	-3,00	-7,25	-16,25
	31-33	1,00	-0,75	-2,25	-6,00	-10,00	1,25	5,50	1,00	0,00	-0,25
arbeidsvolume											
industrie	C	0,25	-2,25	-7,00	-10,75	-8,75	-0,50	2,25	3,00	0,50	-8,25
waarvan											
voedings-, genotmiddelenindustrie	10-12	0,75	-0,75	-6,25	-9,50	-8,75	-0,50	1,00	4,50	2,00	-5,75
chemie	19-23	-0,75	-2,50	-7,25	-12,00	-10,75	-0,50	1,00	2,00	1,75	-12,50
aardolie en chemie	19, 20	-3,00	-4,75	-9,25	-14,00	-13,25	-2,00	1,25	2,00	0,75	-14,25
farmaceutische industrie	21	-1,50	-3,00	-4,75	-12,75	-8,00	7,75	3,75	3,50	10,00	-6,00
rubber- en kunststofproductindustrie	22	1,25	-0,25	-5,50	-10,00	-8,75	-1,00	1,25	2,00	1,25	-14,25
bouwmaterialenindustrie	23	1,00	-0,50	-6,50	-10,25	-9,75	-3,25	-1,00	1,25	-1,00	-11,00
metaalindustrie	24-30	1,00	-4,00	-8,25	-11,50	-9,75	-0,50	2,75	4,50	1,75	-6,50
basismetallindustrie	24	-0,75	-5,75	-10,25	-13,25	-11,75	-1,00	2,25	4,50	0,75	1,25
metaalproductenindustrie	25	2,25	-2,75	-7,50	-10,50	-9,00	-0,50	2,75	5,75	1,25	-13,25
elektrotechnische industrie	26	-4,00	-9,00	-11,25	-16,25	-12,75	-1,00	2,25	0,50	5,25	-9,50
elektrische apparatenindustrie	27	2,75	-2,00	-6,75	-9,75	-8,25	-1,25	2,00	4,25	0,50	-14,00
machine-industrie	28	1,00	-3,75	-8,50	-11,50	-10,00	-0,75	2,50	4,75	1,00	-0,75
auto- en aanhangwagenindustrie	29	1,50	-3,75	-6,00	-11,25	-7,50	0,75	4,00	2,25	2,50	-2,00
overige transportmiddelenindustrie	30	0,25	-4,75	-9,25	-12,25	-10,75	2,00	6,75	7,50	3,75	-3,00
overige industrie	13-15, 16-18, 31-33	-0,50	-0,50	-6,00	-9,50	-6,75	-1,00	2,75	0,50	-2,25	-10,00
textiel-, kleding-, lederindustrie											
hout- en papierindustrie	13-15	-3,25	-3,25	-8,75	-12,00	-9,50	0,00	2,50	1,00	-3,50	-4,50
grafische industrie	17, 18	-2,00	-2,25	-7,50	-11,00	-8,25	-6,25	1,50	-4,25	-9,50	-15,50
overige industrie en reparatie	18	-2,00	-2,25	-7,25	-10,75	-8,00	-8,00	1,50	-2,50	-8,25	-17,00
	31-33	0,25	0,00	-5,50	-8,75	-6,25	0,50	3,25	1,50	-0,25	-9,00

Bron: Panteia

Tabel 3.3 Industrie

	2020					2021				
	CEP	scenario 1	scenario 2	scenario 3	scenario 4	CEP	scenario 1	scenario 2	scenario 3	scenario 4
toegevoegde waarde										
Groningen	-4,00	-8,25	-11,25	-15,00	-16,50	-2,00	2,00	-1,50	-3,00	-7,75
Friesland	-3,00	-7,50	-10,50	-14,25	-15,75	-0,75	3,50	0,00	-1,75	-6,50
Drenthe	-3,25	-7,50	-10,50	-14,25	-15,75	-2,75	1,25	-2,00	-3,75	-8,50
Overijssel	2,00	-2,75	-5,75	-9,75	-11,25	2,00	6,25	2,75	1,00	-4,00
Flevoland	2,50	-2,00	-5,25	-9,25	-10,75	2,50	6,75	3,00	1,50	-3,50
Gelderland	0,00	-4,50	-7,75	-11,50	-13,00	0,25	4,50	1,00	-0,75	-5,50
Utrecht	-0,50	-5,00	-8,25	-12,00	-13,50	-0,25	4,00	0,50	-1,25	-6,00
Noord-Holland	2,50	-2,25	-5,50	-9,50	-11,00	2,25	6,50	2,75	1,25	-3,75
Zuid-Holland	1,75	-3,00	-6,25	-10,00	-11,75	1,50	5,75	2,00	0,50	-4,50
Zeeland	2,75	-2,00	-5,25	-9,25	-10,75	2,50	6,75	3,25	1,50	-3,50
Noord-Brabant	2,50	-2,25	-5,25	-9,25	-11,00	2,25	6,50	3,00	1,50	-3,75
Limburg	1,50	-3,25	-6,25	-10,25	-11,75	1,25	5,50	1,75	0,25	-4,75
Extra-Regio	2,75	-2,00	-5,00	-9,00	-10,75	2,75	7,00	3,25	1,75	-3,25
totaal arbeidsvolume										
Groningen	-1,25	-4,00	-9,00	-12,75	-10,75	-2,25	0,75	1,50	-1,00	-10,25
Friesland	-5,25	-7,75	-12,50	-16,25	-14,25	-5,75	-3,00	-2,25	-4,75	-13,50
Drenthe	-4,50	-7,00	-12,00	-15,50	-13,75	-5,25	-2,25	-1,50	-4,00	-13,00
Overijssel	-0,75	-3,25	-8,50	-12,00	-10,25	-1,50	1,50	2,25	-0,25	-9,50
Flevoland	0,25	-2,25	-7,50	-11,25	-9,25	-0,75	2,25	3,00	0,25	-9,00
Gelderland	-0,75	-3,50	-8,50	-12,25	-10,25	-1,75	1,25	2,00	-0,50	-9,75
Utrecht	-1,50	-4,00	-9,25	-12,75	-11,00	-2,25	0,75	1,50	-1,00	-10,25
Noord-Holland	2,25	-0,50	-5,75	-9,50	-7,50	1,25	4,50	5,00	2,50	-7,00
Zuid-Holland	0,75	-1,75	-6,75	-10,75	-8,75	0,00	3,00	3,75	1,25	-8,25
Zeeland	0,75	-1,75	-7,00	-10,75	-8,75	-0,25	2,75	3,50	1,00	-8,50
Noord-Brabant	1,25	-1,25	-6,50	-10,25	-8,25	0,25	3,50	4,00	1,50	-7,75
Limburg	0,50	-2,00	-7,25	-11,00	-9,00	-0,50	2,50	3,25	0,75	-8,50
Extra-Regio	1,50	-1,25	-6,25	-10,25	-8,25	0,50	3,50	4,25	1,75	-7,75

overleg 2018 1630-1700

TER INFORMATIE

Aan de Staatssecretaris

Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie
Directie Innovatie en Kennis

Auteur

5.1.2.e
T 06 5.1.2.e

5.1.2.e @minezk.nl

Datum

17 juli 2020

Kenmerk

DGBI-I&K / 20200271

Bhm: 20214940

Kopie aan

5.1.2.e

Bijlage(n)

2

nota

Vervolggesprek Just Transition Fund en update ESI-
fondsen na ER-akkoord

Parafenroute

5.1.2.e

Aanleiding

Op 19 juni jl. ontving u een adviesnota over het Just Transition Fund (JTF). Naar aanleiding van die nota had u een aantal vragen. In deze nota worden deze grotendeels beantwoord. Deze worden nader toegelicht in het overleg op uw verzoek dat staat ingepland op woensdag 19 augustus 15.30 – 16.00 uur.

Advies

U kunt kennis nemen van de nota.

Kernpunten

- De nota van 19 juni (bijgevoegd) ging over de analyse die door ambtelijk EZK is gemaakt om op basis van objectieve criteria de regio's te identificeren die het meest in aanmerking komen voor ontvangsten uit het Just Transition Fund.
- Ondertussen is er een Europees akkoord bereikt over het MFK en het EU herstellepakket, het totale Europese budget voor het JTF zal uitkomen op 17,5 miljard euro. Dat is meer dan twee keer zo veel als het initiële JTF-voorstel in januari. Nederland zal naar verwachting tussen de 550 en 600 mln. euro ontvangen (voor zowel ESF als EFRO-achtige investeringen). Belangrijke details, zoals of er verplicht EFRO/ESF-geld moet worden bijgelegd, moeten nog worden uitonderhandeld.
- **Buiten reikwijdte**

Toelichting

Hierna worden de vragen die u heeft gesteld naar aanleiding van de nota beantwoord.

Vraag: Is het geld voor regio's of voor projecten?

Antwoord: Het geld is bedoeld voor investeringsprojecten in zeer specifieke regio's die het hardst geraakt worden door de energie/klimaattransitie. Het JTF is een van

Ontvangen BBR

de ESI-/structuurfondsen, dus zal moeten worden uitgevoerd in samenwerking met regionale partijen. Projecten kunnen zich richten op economische structuurversterking (vergelijkbaar met EFRO- en ESF-projecten in de regio), op het verder brengen van de klimaattransitie (zoals nieuwe innovatieve technieken voor duurzame energieopwekking of CO₂-verlaging) of het herscholen van werknemers wiens baan op de tocht staat door de transitie, bijvoorbeeld medewerkers van een steenkolencentrale. Alle projecten moeten ten goede komen aan de transitieopgave waar de geïdentificeerde regio's voor staan. Projecten moeten worden geïdentificeerd in transitieplannen die gezamenlijk met de specifieke JTF-regio's en het Rijk (EZK en SZW) zullen worden opgesteld. Projecten die niet vallen binnen de aangewezen regio's komen dus niet in aanmerking.

Vraag: Legt de Commissie de lidstaten criteria op? Of is het een advies? Waar staat dat?

Vraag: Als er beleidsruimte is, waarom dan gekozen voor de criteria op pagina 2 [van de analyse, red.]?

Antwoord: De Commissie schrijft voor dat JTF ten goede moet komen aan regio's "die het zwaarst getroffen zijn door de economische en sociale effecten van de transitie, met name wat betreft het verwachte banenverlies bij de productie en het gebruik van fossiele brandstoffen en de transformatiebehoeften van de productieprocessen van industriële installaties met de hoogste broeikasgasintensiteit." De Commissie laat het aan de lidstaten om hier invulling aan te geven en legt geen exacte criteria op. We hebben voor deze criteria gekozen (industriële broeikasgasuitstoot, werkloosheid, economisch aandeel industrie en industriële werkgelegenheid), omdat ze aansluiten bij de industrieparagraaf van het Klimaatakkoord en het best bij de insteek van het JTF passen.

De Commissie heeft wel aangegeven dat, in tegenstelling tot het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), het JTF niet aan alle regio's ten goede kan komen. Daarom heeft de Commissie in eerste instantie aanbevolen om het Nederlandse JTF-geld aan Groningen toe te wijzen (inmiddels heeft de EC aangegeven open te staan voor meer regio's, wat in lijn met de EZK-analyse en de industrieparagraaf van het Klimaatakkoord is). Overigens heeft Groningen inmiddels een flinke lobby richting EZK opgezet om het JTF (vrijwel) geheel op Groningen te richten. Zo heeft het lid Mulder (CDA) bij het debat met MEZK over de Green Deal een motie ingediend die in eerste instantie gericht was op JTF-middelen voor Groningen (de uiteindelijke versie spreekt over meerdere regio's). Ook heeft Commissaris van de Koning Paas al gesproken met SG Ongerling en staat voor 21 augustus een gesprek met MEZK gepland over het JTF. Uzelf heeft op 29 juli ook een uitnodiging ontvangen om met Noord-Nederland in gesprek te gaan over het JTF (bijgevoegd). U wordt hierover nog apart geadviseerd.

Vraag: Zijn deze besproken met de gedeputeerden? En dan bedoel ik vastgesteld. Zo nee, dan alsnog lijkt mij.

Antwoord: Deze analyse is nog niet buiten EZK besproken, noch met decentrale overheden, noch met SZW. U had aangegeven eerst de analyse te willen zien voordat deze gesprekken gevoerd zouden worden. Wanneer u daarvoor groen licht

Kenmerk
DGBI-I&K / 20200271

geeft zal de analyse met SZW besproken worden en gekeken worden of beide departementen samen tot een voorstel kunnen komen voor de Nederlandse JTF-regio's. Dit zal overigens nog niet eenvoudig zijn. SZW zou het liefste het JTF ten goede willen laten komen van alle Nederlandse regio's, ondanks dat de verordening en de Commissie al hebben laten doorschemeren dat dit geen optie is (de verordening ligt nog niet vast, maar over dit punt is geen discussie. De discussie tussen de Raad en het EP moet nog gestart worden, het is niet duidelijk wanneer die afgerond zal worden). Een gezamenlijke selectie van regio's zal vervolgens met decentrale overheden en de Commissie besproken worden, voordat tot vaststelling kan worden overgegaan.

of gemiddeld?

Vraag: Is deze analyse o.b.v. "big is beautiful"? Welke kleintjes (relatief) gaan er dan kapot die in hun regio wel van belang zijn? Moet je niet een potje "wie het kleine niet eert..." maken?

Antwoord: De analyse is gemaakt naar aanleiding van de kabinetsreactie op de aanbeveling van de Commissie om alle JTF-middelen op Groningen te richten. In reactie hierop heeft u samen met MEZK en MSZW aangegeven de aanbeveling van de Commissie ter kennisgeving aan te nemen en op basis van objectieve criteria tot een selectie van regio's te willen komen. De analyse geeft daar uitvoering aan. Er is daarbij puur naar statistieken gekeken en niet naar de omvang van regio's. De regio's moeten vooraf worden geïdentificeerd, waarna er voor deze regio's specifieke investerings/transitieplannen moeten worden gemaakt op basis van de behoeften van de desbetreffende regio's. Zowel de selectie van regio's als de plannen gelden voor de gehele looptijd van zeven jaar.

het is toch aan ons?

Er ligt enige ruimte in de hoeveelheid regio's er geselecteerd kunnen worden, mits de Commissie hier ook voor open staat. De zeven regio's die als bovenste uit de analyse komen liggen daarnaast aardig verspreid over Nederland en verschillen behoorlijk in omvang, van Oost-Groningen tot Groot Rijnmond en Zuid-Limburg. Alleen landsdeel Oost komt niet bij de eerste zeven naar boven.

De overeenkomende factor is dat deze zeven regio's alle een grote economische en sociale opgave zullen ervaren in de klimaattransitie, waarbij het JTF kan dienen als assistentie. Binnen een transitieplan van een JTF-regio is ruimte om te kijken naar kleinschaligere projecten die bijdragen aan het wegnemen van de sociaal economische gevolgen van de energietransitie.

Vraag: Moet de koppeling met ESI 20% zijn?

Antwoord: Volgens de huidige stand van zaken van de onderhandelingen zou Nederland inderdaad 20% van zijn EFRO- en ESF-envelop moeten overhevelen naar het JTF, wat de middelenverdeling uit de ESI-fondsen in Nederland extra scheef zou maken. Dit komt omdat het budget voor het JTF groter zal zijn dan dat van EFRO of ESF. Een overheveling van de kleinere fondsen naar het grotere fonds zou dus de verhoudingen nog schever maken, waar ook nog bijkomt dat het JTF slechts een beperkt aantal regio's kan bedienen, terwijl EFRO en ESF voor alle Nederlandse regio's zijn. Nu het budget voor het JTF echter behoorlijk verhoogd is (van 7,5 mrd. euro naar 37,5 mrd. euro), gaan er steeds meer geluiden op om deze verplichte transfer optioneel te maken. Dit zou voor de Nederlandse verdeling een probleem minder zijn. Hier zal echter pas na de zomer in de Raadswerkgroep weer voor het eerst over gesproken worden en daarna moet

daarover nog een akkoord worden gevonden met het Europees Parlement. Dat wordt niet voor het einde van dit jaar verwacht. Dit maakt het erg lastig voor die tijd harde uitspraken te doen over de budgetverdeling van ESF, EFRO en het JTF. In de volgende paragraaf vindt u meer toelichting over de stand van zaken van de verschillende ESI-fondsen.

Buiten reikwijdte

Buiten reikwijdte

Buiten reikwijdte

Voor het **JTF** is het Europese budget bekend; 17,5 miljard euro waarvan 10 miljard uit het herstelfonds (dus voor een periode van vier jaar) en 7,5 miljard uit het MFK (7 jaar). Dit is een nieuw fonds, dus moet er veel werk nog worden verzet. Allereerst moet bepaald worden hoe de middelen tussen EZK en SZW worden verdeeld en vervolgens welke gebieden JTF-steun krijgen. Vervolgens moet worden nagedacht over de uitvoering. Over de verdeling tussen EZK en SZW en de uitvoering (bij Management Autoriteiten EFRO/ ESF of Rijk/RVO NL) zult u later verder worden geïnformeerd.

Buiten reikwijdte

¹ de bevordering van het crisisherstel in de context van de COVID-19-pandemie en de voorbereiding van een groen, digitaal en veerkrachtig herstel van de economie.

2020-03-10

**Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie**
Directie Innovatie en Kennis

Kenmerk
DGBI-I&K / 20200271

Aan mevrouw mr. drs. M.C.G. Keijzer
Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Groningen, 29 juli 2020

Behandeld door : 5.1.2.e
Telefoonnummer : 06 5.1.2.e
Briefnummer : UP-20-00250
E-mail : 5.1.2.e@provinciegroningen.nl
Onderwerp : Aanbod Noord-Nederland voor de inzet van het Just Transition Fund

Geachte mevrouw Keijzer,

U bent op dit moment druk bezig met de voorbereidingen van de nieuwe Europese programmaperiode. Voor Noord-Nederland is, naast de Europese structuurfondsen, het Just Transition Fund (JTF) bijzonder relevant. Via deze brief willen we u daarom laten weten dat onze regio klaarstaat om samen met u te werken aan de verdere voorbereiding en concrete invulling van het Just Transition Plan.

Extra aanleiding voor onze brief is de motie (motie-Agnes Mulder/Carla Dik-Faber, 35377, nr. 11) die de Tweede Kamer onlangs heeft aangenomen, waarin het kabinet verzocht is om spoedig in overleg te treden met de betrokken partijen in Noord-Nederland over de inzet van het Just Transition Fund. Nu er meer zekerheid is gekomen over het beschikbaar komen van dit geld voor Nederland, lijkt het ons goed om dit overleg in te plannen. Ter voorbereiding op dit gesprek lichten we graag ons standpunt over de inzet van het Just Transition Fund in Nederland toe. Geheel in lijn met de motie en het debat daaromtrent, zijn wij van mening dat het overgrote deel van de JTF-middelen voor Nederland geïnvesteerd moet worden in Noord-Nederland, gezien de bijzondere transitieopgave waar onze regio voor staat. Wij voelen ons in dit standpunt gesterkt door gesprekken die wij recentelijk op het hoogste niveau met de Europese Commissie hebben gevoerd: "Just Transition gaat in Nederland over Groningen".

Dubbele transitieopgave Noord-Nederland: gevolgen van afbouw gaswinning én CO2-reductie

Zoals u weet, heeft de Europese Raad op 21 juli, op voorstel van de Europese Commissie het Just Transition Mechanism (JTM) in het leven geroepen. Onderdeel daarvan is het Just Transition Fund, dat is bedoeld om regio's te ondersteunen bij een rechtvaardige, groene transitie. Het mechanisme en het fonds zijn bedoeld voor regio's die economisch sterk afhankelijk zijn van inkomsten en werkgelegenheid uit de fossiele brandstofindustrie en die daardoor bijzonder hard worden getroffen door de energie- en klimaattransitie. Dat betekent dat het JTF gericht in specifieke regio's moet worden ingezet.

Noord-Nederland is zo'n regio. Met het afbouwen van de gaswinning enerzijds en het tegengaan van CO2-uitstoot van de industrie anderzijds, staat onze regio de komende jaren voor een majeure uitdaging als het gaat om haar sociaaleconomische positie. Een uitdaging die ook volgens de Europese Commissie van een andere orde is dan in andere regio's in Nederland.

Onderzoek van het Joint Research Centre, de wetenschapsdienst van de Europese Commissie, naar de gevolgen van het afschalen van de gaswinning voor Noord-Nederland laat zien dat het stoppen van de aardgaswinning grote gevolgen zal hebben voor het consumptiegedrag van circa 800.000 huishoudens en kan resulteren in het verlies van 20.000 banen in Noord-Nederland. Dit raakt dus niet alleen Groningen maar – mede vanwege de sterke onderlinge afhankelijkheid en verbondenheid in het Noorden – ook de provincies Friesland en Drenthe. Dit zijn zorgelijke conclusies. Naast banen zullen ook investeringen verdwijnen en zal de toch al aanwezige braindrain in de regio verder toenemen. De arbeidsmarkttransitie die nodig is om deze werkgelegenheid voor Noord-Nederland te behouden is daarom onze topprioriteit en vraagt om forse investeringen. Dit recente onderzoek van de Europese Commissie bevestigt daarmee ook de conclusies en de richting van het werkgelegenheidsplan Drenthe 4.0 dat door de Provincie Drenthe is opgesteld om de ruim 7.000 banen die daar dreigen te verdwijnen door de afbouw van de gaswinning te behouden.

Ook de tweede transitieopgave, de reductie van broeikasgassen, waaronder CO₂, heeft een grote sociaaleconomische impact op Noord-Nederland. We hebben in de provincie Groningen namelijk twee gebieden met de hoogste CO₂-uitstoot per hoofd van de bevolking (Eemshaven en Delfzijl), die van enorme betekenis zijn voor de regionale economie.

JTF gericht investeren in Noord-Nederland, op basis van analyse van de Europese Commissie

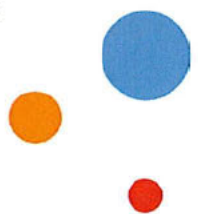
De Europese Commissie komt dus op goede gronden tot de conclusie dat Groningen focusregio zou moeten zijn voor de inzet van het JTF. Dat is voor Noord-Nederland een grote impuls en steun in de rug voor de planontwikkeling gericht op een nieuw economisch perspectief voor onze regio. Want Noord-Nederland is de aangewezen partner voor de Rijksoverheid om de klimaat- en energiedoelen van Parijs, de EU en de Rijksoverheid te realiseren. We willen daar graag aan bijdragen. Onze regio werkt daarom – samen met de regionale bedrijven, kennisinstellingen en sociale partners – hard aan de nadere invulling van de energietransitie en aan duurzame economische groei.

Op de volgende pagina nemen we u mee in een aantal van deze kansen en investeringsplannen voor Noord-Nederland.

JTF-middelen in Noord-Nederland het beste besteed: groene circulaire inclusieve EU regio

Zoals u weet wordt de urgentie nergens zo hard gevoeld als in Noord-Nederland om de energietransitie door te voeren. Dat maakt ook dat onze regio vooroploopt in Europa met de ontwikkeling van o.a. groene waterstof en dat de Europese Commissie onze rol hierin ook volop erkent, o.a. via Hydrogen Valley. Onze positie als grensregio doet er hierin het bijzonder toe, want ook in Duitsland zijn grote investeringen voorzien. Het kunnen omzetten van deze ontwikkelingen in nieuwe werkgelegenheid en innovaties en kennis door investeringssteun via het JTF biedt onze regio perspectief voor de toekomst. Dit is waar het Just Transition Mechanism in onze ogen voor bedoeld is en daarom vragen we uw steun en hulp. Onze plannen zijn van betekenis voor de duurzame energievoorziening en verdienvermogen in heel Nederland en Europa.

De Rijksoverheid heeft met het Nationaal Programma Groningen (NPG) eerder al laten blijken dat zij de sociaaleconomische opgave waar Noord-Nederland voor staat onderschrijft. In het NPG werken Rijk en regio samen aan deze opgave. Wat ons betreft bieden de JTF-middelen de uitgelezen mogelijkheid om in samenhang met het NPG een bijdrage te leveren aan het behalen van de innovatie en klimaat- en energiedoelen van uw kabinet.

Kansen en investeringsplannen inzet JTF in Noord-Nederland

Een gefocuste inzet van het Just Transition Fund in Noord-Nederland gaat voor Nederland hét verschil maken bij het realiseren van de ambities op het gebied van groene waterstof (de eerste Hydrogen Valley van Europa) en de vergroening van de industrie. De inzet van het JTF zal bijdragen aan de diversificatie van de noordelijke economie richting sectoren zoals duurzame energie, circulaire economie, groene chemie en water.

Onze regio heeft een zeer sterke groene waterstofpropositie gebaseerd op grootschalige windparken op zee, een sterke coalitie voor productie van groene waterstof, de aanwezigheid van grootschalige gasinfrastructuur en grootschalige opslagmogelijkheden (zoutcavernes) voor euronale afnemers (industrie, mobiliteit). Deze combinatie biedt grote kansen voor de opschaling van waterstof. Deze goede uitgangspositie blijkt onder meer ook uit de analyse die ten grondslag ligt aan het werkgelegenheidsplan Drenthe 4.0. Waterstof is een belangrijk element om klimaatambities überhaupt te kunnen halen. De kennisinstellingen en projectbureaus in de regio hebben jarenlange expertise met gas en het energiesysteem. Al deze facetten zijn aanwezig in een relatief klein geografisch gebied. Het is dan ook niet voor niets dat Noord-Nederland is uitgeroepen tot de 'Hydrogen Valley' van de EU. Door de versnelde transitie vanwege het stopzetten van de gaswinning, hebben we momenteel een voorsprong op andere regio's in de wereld op het gebied van groene waterstof, niet alleen in ideeën, maar ook in geplande investeringen. Zo staat aankomend jaar de investeringsbeslissing gepland voor een 20 MW elektrolyser (groene waterstoffabriek) van Nouryon in Delfzijl. Dit is wereldwijd de eerste elektrolyser van die grootte.

In het Triple Helix-samenwerkingsverband Chemport Europe werken industrie, overheden en kennisinstellingen gezamenlijk aan een sterke propositie voor de groene basischemie. De strategie van de regio sluit daarbij aan op de recent verschenen kabinetsvisie voor de basisindustrie in Nederland. Er is een optimaal vestigings- en investeringsklimaat gerealiseerd voor opschaling van technologie op het gebied van biobased en circulaire grondstoffen, industriële suikers en advanced biofuels. De regio faciliteert flagship-projecten op het gebied van biobased grondstoffen, CCU en chemische recycling, en laat daarmee zien dat ontwikkelingen commercieel haalbaar zijn en geeft daarmee nu reeds uitvoering aan de kabinetsvisie op dit punt. Deze ontwikkelingen bieden een alternatief voor het verlies van de banen in de fossiele industrie.

Bedrijven plannen tot 2030 in totaal 8,5 miljard euro aan investeringen in de waterstofeconomie en de groene basisindustrie. Dit bestaat uit 5 miljard euro aan investeringen in de waterstofeconomie en 3,5 miljard euro aan investeringen in groene basisindustrie, gericht op innovatie (pilot en demofabrieken), industriële flagships (biobased, advanced biofuels, chemische recycling, waterstofelektrolyse) en transformatie van bestaande industrie (elektrificatie, procesinnovatie). Veel van die investeringen moeten zich nog bewijzen en nog commercieel worden, financiële ondersteuning hiervan is cruciaal. Hoewel de energie- en industriële sector conjunctuurgevoelig is en hard is geraakt door de coronacrisis, richten nationale en Europese herstelmaatregelen zich op de vergroening van de economie. Deze maatregelen moeten investeringen aanwakkeren in de energie- en industriële sector en zijn mogelijk doorslaggevend voor investeringsbeslissingen. Noord-Nederland is hiervoor goed gepositioneerd.

Noord-Nederland kent diverse initiatieven die zowel op de korte als de langere termijn bijdragen aan een wendbare arbeidsmarkt en Leven Lang Ontwikkelen. De Scholingsalliantie Noord, een publiek-private samenwerking van overheden, brancheorganisaties, sociale partners en andere betrokkenen, heeft als doel om de verschillende initiatieven te bundelen en scholing als geheel naar een hoger plan te brengen. Daarnaast is er de ambitie om samen met onderwijs- en kennisinstellingen de structuur van de werkgelegenheid te versterken en de aansluiting tussen vraag en aanbod te verbeteren, bijvoorbeeld van werk naar werk, van werkloosheid naar werk en van school naar werk, in de vorm van talentprogramma's. Binnen het Nationaal Programma Groningen wordt tot slot (door een breed consortium van bedrijven, overheden en kennis/onderwijsinstellingen) de uitdaging aangegaan om onze sterke kenniseconomie op het gebied van energie, zorg en klimaat te versterken én te verbinden met het vakmanschap van morgen. Het JTF kan een belangrijke aanvulling op deze initiatieven zijn, waarmee op grote schaal kan worden ingezet op om-/bijscholing.

De economische samenhang en gemeenschappelijke opgaven onderkennen we in Noord-Nederland al geruime tijd. In de huidige RIS3 is Noord-Nederland gestart met het samen werken aan maatschappelijke opgaven. In de geactualiseerde RIS3 2021-2027 vullen we die aan met een ambitie op missie-georiënteerd werken en een gecoördineerde samenwerking tussen de Q4 partijen in de regio. Noord-Nederland werkt hieraan vanuit een steeds breder gedragen visie op het realiseren van een brede welvaart als toekomst voor Noord-Nederland. De RIS3 is onze leidende strategie voor de inzet van (EU) fondsen. Daarbij zoeken we nadrukkelijk een samenhangende programmering van (EU) programma's, zoals het EFRO/INTERREG, NPG, Horizon en CEF. Investeringsplannen in het kader van het JTF bezien we vanuit dit perspectief.

Graag lichten we de argumentatie en propositie van Noord-Nederland nader toe in ons komende gesprek.

Hoogachtend,

5.1.2.e

René (F.J.) Paas,

Commissaris van de Koning Provincie Groningen

Arno (A.A.M.) Brok,

Commissaris van de Koning Provincie Fryslân

5.1.2.e

5.1.2.e

Henk (H.) Brink,

Geputeerde Provincie Drenthe

5.1.2.e

Koen (K.F.) Schuifling,

Burgemeester gemeente Groningen

5.1.2.e

Sybrand (S.) van Haersma Buma,

Burgemeester gemeente Leeuwarden

5.1.2.e

Guido (G.P.) Rink,

Wethouder gemeente Emmen

5.1.2.e

Bob (B.) Bergsma,

Wethouder gemeente Assen

